

VEREJNÉ OBSTARÁVANIE V OBLASTI BOJA PROTI PRANIU ŠPINAVÝCH PEŇAZÍ

JUST/2018/JACC/PR/CRIM/018

**Rozvoj odbornej prípravy advokátov
v oblasti pravidiel boja proti praniu
špinavých peňazí a financovaniu terorizmu
na úrovni EÚ a jej organizácia**

POUŽÍVATEĽSKÁ PRÍRUČKA

22. februára 2021

Vyhlásenie o odmietnutí zodpovednosti

Tieto informácie boli vypracované na základe zákazky zadanej Európskou úniou (referenčné číslo: JUST/2018/JACC/PR/CRIM/018) a nepredstavujú oficiálne stanovisko Európskej komisie. Komisia ani žiadna iná osoba, ktorá koná v jej mene, nezodpovedá za prípadné použitie informácií uvedených v tomto dokumente.

VYDAVATEĽSTVÁ

Nadácia európskych advokátov

Fluwelen Burgwal 58

2511 CJ Haag

Holandsko

+31 612 990 818

www.elf-fae.eu

info@elf-fae.eu

Rada advokátskych komôr a združení právnikov Európy

Rue Joseph II, 40

1000 Brusel

Belgicko

+32 2234 6510

www.ccbe.eu

info@ccbe.eu

Fotografie (titulná strana)

© Adobe Stock

OBSAH

JUST/2018/JACC/PR/CRIM/018	1
POUŽÍVATELSKÁ PRÍRUČKA	1
VYDAVATELSTVÁ	2
POUŽÍVATELSKÁ PRÍRUČKA	5
PREDSLOV	5
ÚVOD	6
VYMEDZENIE POJMOV	8
<i>Čo je pranie špinavých peňazí?</i>	<i>8</i>
<i>Čo je financovanie terorizmu?</i>	<i>9</i>
<i>Týka sa mechanizmus EÚ na boj proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu aj advokátov, a ak áno, v prípade ktorých činností?</i>	<i>9</i>
PRÍSTUP ZALOŽENÝ NA HODNOTENÍ RIZÍK	11
<i>Všeobecné informácie</i>	<i>11</i>
<i>Ako vykonať hodnotenie rizík</i>	<i>13</i>
<i>Veľkosť advokátskej kancelárie</i>	<i>15</i>
POVINNÁ STAROSTLIVOSŤ VO VZŤAHU KU KLIENTOVI	16
<i>Úvod</i>	<i>16</i>
<i>Načasovanie</i>	<i>18</i>
<i>Úroveň</i>	<i>19</i>
<i>Spoliehanie sa na tretie strany</i>	<i>25</i>
<i>Písomné politiky, kontroly a postupy</i>	<i>26</i>
<i>Vedenie záznamov</i>	<i>28</i>
<i>Spoločnosti</i>	<i>28</i>
<i>Správa zvereného majetku</i>	<i>30</i>
KONEČNÝ UŽÍVATEĽ VÝHOD	31
VYSOKORIZIKOVÉ TRETIÉ KRAJINY	34
POLITICKY EXPONOVANÉ OSOBY	35
NEPRIAMI KLIENTI	38
VAROVNÉ SIGNÁLY	38
POUŽÍVANIE TECHNOLOGIÍ	40
OHLASOVACIE POVINNOSTI	41
<i>Úvod</i>	<i>41</i>

Únik informácií.....	43
„Vie, má podozrenie alebo má opodstatnené dôvody domnievať sa“ – a všeobecný význam týchto spojení	44
„Trestná činnosť“	45
OCHRANA ÚDAJOV	46
DÔVERNOSŤ VZŤAHU MEDZI PRÁVNÍKOM A KLIENTOM	48
Úvod.....	48
Európska judikatúra	49
Záver.....	50
CEZHRANIČNÉ PROBLÉMY	51
SANKCIE	51
Úvod.....	51
Požiadavky na vymedzenie trestného činu.....	53
PRÍLOHA 1 – ZOZNAM VYSOKORIZIKOVÝCH KRAJÍN	54

POUŽÍVATEĽSKÁ PRÍRUČKA

PREDSLOV

Táto príručka odbornej prípravy (používateľská príručka) bola vypracovaná pre advokátov zúčastňujúcich sa na odbornej príprave v oblasti pravidiel boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu na úrovni EÚ. Príslušná príručka je k dispozícii aj pre osoby poskytujúce odbornú prípravu (príručka pre školiteľov).

Obe tieto príručky vznikli v rámci zákazky na rozvoj odbornej prípravy advokátov v oblasti pravidiel boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu na úrovni EÚ a jej organizáciu, ktorú zadala Európska komisia Nadácii európskych advokátov (ELF) a Rade advokátskych komôr a združení právnikov Európy (CCBE) (zákazka na poskytnutie služieb JUST/2018/JACC/PR/CRIM/0185).

Ciele Európskej komisie v súvislosti so zákazkou, ktorá bola predmetom verejného obstarávania, sa opisujú takto:

„Všeobecným cieľom tejto zákazky je zabezpečiť odbornú prípravu advokátov, zvýšiť ich informovanosť a podporiť medzi nimi šírenie kľúčových zásad a pojmov týkajúcich sa pravidiel boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu na úrovni EÚ. Účelom zákazky je analyzovať a posúdiť potreby advokátov a prispieť k ich plneniu, a to zvýšením ich informovanosti o úlohách a povinnostiach v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu, ktoré im vyplývajú zo smernice.

Osobitným cieľom je dosiahnuť, aby program odbornej prípravy oslovil čo najväčší počet advokátov v celej Únii. V rámci odbornej prípravy sa dotknutí advokáti naučia, ako čo najlepšie:

- posúdiť a pochopiť príslušné povinnosti v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu, odhaliť spôsoby, akými môžu byť advokáti a advokátske kancelárie zneužitú na pranie špinavých peňazí a financovanie terorizmu,*
- uvažovať o postupoch, ktoré môžu advokáti a advokátske kancelárie prijať vo svojich konkrétnych jurisdikciách a v súlade s príslušnými pravidlami komory, aby zabezpečili dodržiavanie najprísnejších etických noriem právnického povolania,*
- identifikovať problém, ktorý sa môže vyskytnúť pri výklade osobitných ustanovení v prípade hypotetických aj skutočných vecí, a najmä v súvislosti s kontinuitou ich obchodných vzťahov s klientmi, ako aj ďalšie okolnosti.“*

Pred vypracovaním príručiek odbornej prípravy vypracovalo konzorcium partnerov posúdenie potrieb v oblasti odbornej prípravy a stratégiu v oblasti odbornej prípravy, a to na základe vyplnených dotazníkov týkajúcich sa súčasných postupov jednotlivých členských štátov pri

zabezpečovaní odbornej prípravy advokátov v oblasti pravidiel boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu na úrovni EÚ. Dotazník vyplnili advokátske komory rady CCBE zo všetkých 27 členských štátov EÚ a Spojeného kráľovstva.

Je dôležité pripomenúť aj [kontext smerníc o boji proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu](#), keďže sa týkajú advokátov. Pranie špinavých peňazí a financovanie terorizmu predstavujú závažné hrozby pre život a spoločnosť. Vedú k násiliu, podnecujú páchanie ďalšej trestnej činnosti a ohrozujú základy právneho štátu. Vzhľadom na úlohu advokáta v spoločnosti, ako aj na profesionálne a iné povinnosti a normy, ktoré k nej neodmysliteľne patria, musia advokáti za každých okolností vykonávať svoju činnosť bezúhonne, dodržiavať zásady právneho štátu a nesmú sa zapájať do žiadnej trestnej činnosti. Nesmú teda nikdy zabúdať na to, že páchatelia trestnej činnosti sa snažia právnické povolanie zneužiť na činnosti prania špinavých peňazí a financovania terorizmu.

Advokáti a advokátske kancelárie musia poznať a dodržiavať povinnosti v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu, ktoré im vyplývajú:

- i) zo základnej etiky právnického povolania vrátane základnej povinnosti nepodporovať ani neľahčovať páchanie trestnej činnosti a z vnútroštátnych zákonov, ktoré sa týkajú tejto povinnosti, a
- ii) z požiadaviek práva EÚ.

Všetci advokáti v EÚ musia poznať príslušné platné právne a etické povinnosti, ako aj riziká súvisiace s oblasťou advokátskej praxe, ktorú vykonávajú, a s ich klientmi, a neustále sa musia v tomto smere vzdelávať. Osobitne dôležité je to pri činnostiach prania špinavých peňazí a financovania terorizmu, ktoré sa rýchlo a neustále vyvíjajú do čoraz sofistikovanejšej podoby. Najlepšími nástrojmi advokátov na posudzovanie situácií, ktoré by mohli viesť k obavám z prania špinavých peňazí a financovania terorizmu, sú informovanosť, ostražitosť, rozpoznávanie varovných signálov a opatrnosť.

Cieľom tejto príručky je pomôcť advokátom, ktorí absolvujú odbornú prípravu v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu, pochopiť celý rozsah ich právnych a etických povinností, ako aj ich zraniteľnosť voči rizikám, ktoré súvisia so zapojením sa do činností boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu.

ÚVOD

V jednotlivých členských štátoch vychádza rámec vnútroštátneho práva v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu zo [štvrtej smernice o boji proti praniu špinavých peňazí](#) v znení zmien [piatej smernice o boji proti praniu špinavých peňazí](#).

Materiál odbornej prípravy uvedený v tejto príručke bol vypracovaný na základe povinností platných pre všetkých advokátov v celej EÚ, a preto sa v ňom bude odkazovať na ustanovenia

štvrtej smernice o boji proti praniu špinavých peňazí v znení zmien piatej smernice o boji proti praniu špinavých peňazí, a nie na vnútroštátne právne predpisy, s ktorými môžu byť mnohí advokáti lepšie oboznámení.

Keďže právne predpisy o boji proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu sa na vnútroštátnej úrovni presadzujú prostredníctvom vykonávania smerníc, medzi jednotlivými členskými štátmi môžu existovať rozdiely vo vykonávaní. Všetky členské štáty však musia dodržiavať aspoň ustanovenia smernice. Táto príručka bola vypracovaná tak, aby sa dala jednoducho prispôbiť vnútroštátnym súvislostiam v jednotlivých členských štátoch. Zámerom je, aby používatelia vďaka dôslednému uvedeniu odkazov na články štvrtej smernice o boji proti praniu špinavých peňazí (v znení zmien), ako sa uvádza v predchádzajúcom texte, mohli jednoducho identifikovať miestne súvislosti. Každý odkaz na štvrtú smernicu o boji proti praniu špinavých peňazí sa uvádza v znení zmien piatej smernice, pričom v celej príručke sa odkazuje iba na „smernicu“.

Okrem toho by sa malo prihliadať aj na kontext a obsah vnútroštátnych hodnotení rizík, keďže podmienky, na základe ktorých sa určujú riziká prania špinavých peňazí, sa v jednotlivých členských štátoch líšia. Finančná akčná skupina vedie [záznamy o vnútroštátnych hodnoteniach rizík](#). Vzhľadom na uvedené vnútroštátne rozdiely nie sú tieto hodnotenia rizík zahrnuté do tejto používateľskej príručky.

Vnútroštátne vykonávacie ustanovenia vychádzajú z ustanovení EÚ, pričom v prípade rozporu medzi uplatniteľnými ustanoveniami majú prednosť ustanovenia EÚ. Ďalej je cieľom tejto príručky aj poukázať na to, že mechanizmus boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu je celouňijný rámec, ktorý obsahuje spoločné povinnosti pre všetkých advokátov v EÚ, ako aj zabezpečiť v tejto súvislosti právnu istotu. Táto príručka sa však musí používať v spojení s vnútroštátnymi zákonmi, ktoré môžu ísť aj nad rámec minimálnych noriem, ktoré sú často stanovené v smernici.

Pri vypracúvaní tejto príručky sa ukázali ako užitočné tri publikácie a materiál z nich bol použitý ako referenčný zdroj:

1. [A lawyer's guide to detecting and preventing money laundering](#) (Príručka pre advokátov týkajúca sa odhaľovania prania špinavých peňazí a predchádzania praniu špinavých peňazí), ktorú vydala rada CCBE, Medzinárodná advokátska komora (IBA) a Americká advokátska komora (ABA) v roku 2014;
2. [Guidance for a risk-based approach for legal professionals](#) (Usmernenie týkajúce sa prístupu založeného na hodnotení rizík pre osoby vykonávajúce právnické povolania), ktoré vydala Finančná akčná skupina v roku 2019;
3. [Legal Sector Affinity Group Anti-Money Laundering Guidance for the Legal Sector](#) (Usmernenie pre právny sektor o boji proti praniu špinavých peňazí vypracované skupinou pre právny sektor) vydané v roku 2020.

Všetky tri publikácie sú veľmi užitočné, hoci prvé dve príručky neboli vydané s ohľadom na konkrétny rámec súčasných európskych právnych predpisov. Sú určené pre advokátov na celom

svete a zaoberajú sa základnými zásadami. Okrem toho bola prvá príručka (CCBE – IBA – ABA) vydaná už dávnejšie, takže niektoré základné okolnosti sa mohli zmeniť. Príručka zo Spojeného kráľovstva bola vydaná ešte počas prechodného obdobia pred vystúpením Spojeného kráľovstva z EÚ.

VYMEDZENIE POJMOV

Pojem boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu nemožno pochopiť bez toho, aby sme si uvedomili, ako sú v právnych predpisoch EÚ vymedzené jeho hlavné zložky.

Čo je pranie špinavých peňazí?

Pranie špinavých peňazí a financovanie terorizmu sú v smernici vymedzené prostredníctvom súboru činností:

Článok 1

3. Na účely tejto smernice sa za pranie špinavých peňazí považuje takéto konanie, ak je spáchané úmyselne:

a) zmena povahy alebo prevod majetku s vedomím, že takýto majetok pochádza z trestnej činnosti alebo z účasti na takejto činnosti, s cieľom utajiť alebo zakryť nezákonný pôvod majetku, alebo pomôcť akejkoľvek osobe, ktorá je zapojená do páchania takejto činnosti, aby sa vyhla právnym dôsledkom svojho konania;

b) utajenie alebo zakrytie pravej povahy, zdroja, miesta, rozmiestnenia, pohybu, práv na majetok alebo vlastníctva majetku, s vedomím, že takýto majetok pochádza z trestnej činnosti alebo z účasti na takejto činnosti;

c) nadobudnutie, držba alebo používanie majetku s vedomím, že v čase nadobudnutia tento majetok pochádzal z trestnej činnosti alebo z účasti na takejto činnosti;

d) účasť na akomkoľvek z konaní uvedených v písmenách a), b) a c), v spojitosti s nimi, pokus o ne a napomáhanie ich vykonávania, navádzanie na ne, ich uľahčovanie a s nimi súvisiace poradenstvo.

4. Za pranie špinavých peňazí sa považujú aj prípady, keď sa činnosti, ktoré vytvorili majetok určený na legalizáciu, vykonali na území iného členského štátu alebo na území tretej krajiny.

5. Na účely tejto smernice je „financovanie terorizmu“ poskytovanie alebo zhromažďovanie finančných prostriedkov akýmkoľvek spôsobom, priamo alebo nepriamo, s úmyslom použiť ich, alebo s vedomím, že sa majú použiť, úplne alebo sčasti, na spáchanie akéhokoľvek trestného činu v zmysle článkov 1 až 4 rámcového rozhodnutia Rady 2002/475/SVV.

6. Vedomosti, úmysel alebo účel, ktoré sa požadujú ako prvok konaní uvedených v odsekoch 3 a 5, môžu byť odvodené z objektívnych skutkových okolností.

Mimoriadne dôležitý je článok 1 ods. 3 písm. d), podľa ktorého sa advokát pri poskytovaní poradenstva musí vyhnúť nástrahám navádzania na trestný čin a uľahčovania trestného činu. Advokát môže a mal by vykonať niekoľko krokov, ktorými sa tomu môže vyhnúť, ako sa uvádza ďalej.

Čo je financovanie terorizmu?

Financovanie terorizmu sa vymedzuje v článku 1 ods. 5 prostredníctvom trestných činov, ktoré sú vymedzené v inom rozhodnutí EÚ, a to rámcovom rozhodnutí Rady 2002/475/SVV. Toto rámcové rozhodnutie bolo následne zmenené rozhodnutím (2008/919/SVV) a už je nahradené [smernicou \(EÚ\) 2017/541](#) o boji proti terorizmu.

Teroristický trestný čin uvedený v článku 1 ods. 5 predstavuje v podstate kombináciu objektívnych prvkov (ako napríklad vraždy, ujmy na zdraví, brania rúkojemníkov, vydierania, páchania útokov alebo hrozby spáchania niektorého z uvedených činov) a subjektívnych prvkov (ako napríklad činov spáchaných s cieľom vážne zastrašiť obyvateľstvo, destabilizovať alebo zničiť zriadenie krajiny alebo medzinárodnej organizácie, alebo donútiť vládu k zdržaniu sa konania).

Financovanie terorizmu je poskytovanie alebo zhromažďovanie finančných prostriedkov s úmyslom použiť ich na spáchanie teroristických činov teroristickými organizáciami alebo jednotlivcami konajúcimi samostatne či v malých sieťach.

Advokáti by mali vedieť, že terorizmus sa môže financovať z prostriedkov pochádzajúcich z legitímnych aj nelegitímnych zdrojov – od osobných darov až po príjmy z trestnej činnosti, napríklad predaja drog, vydierania alebo obchodovania s ľuďmi. Takisto môže ísť o finančné prostriedky získané zneužitím alebo z ťažby prírodných zdrojov.

Utajenie úmyslu použiť prostriedky z legitímnych zdrojov na trestné účely je v podstatne to isté ako pranie špinavých peňazí, len naopak.

Týka sa mechanizmus EÚ na boj proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu aj advokátov, a ak áno, v prípade ktorých činností?

V článku 2 smernice sa výslovne uvádza, že sa uplatňuje na osoby vykonávajúce nezávislé právnické povolania. Takisto sa v ňom uvádzajú konkrétne činnosti, na ktoré sa smernica vzťahuje [článok 2 ods. 1 bod 3 písm. b)].

Článok 2

1. Táto smernica sa vzťahuje na tieto povinné subjekty:

...

3. tieto fyzické alebo právnické osoby konajúce pri výkone svojej odbornej činnosti:

a) audítorov, externých účtovníkov a daňových poradcov, a všetkých ostatných osôb, ktoré sa zaväzujú poskytovať priamo alebo prostredníctvom iných osôb, s ktorými je uvedená iná osoba prepojená, materiálnu pomoc, pomoc alebo poradenstvo v daňových záležitostiach ako hlavnú podnikateľskú alebo odbornú činnosť;

b) notárov a ostatné osoby vykonávajúce nezávislé právnické povolania, ak sa podieľajú, či už konaním v mene a v prospech svojho klienta, na akejkoľvek finančnej transakcii alebo transakcii s nehnuteľnosťami, alebo poskytnutím pomoci pri plánovaní alebo vykonávaní transakcií pre svojich klientov, ktoré sa týkajú:

i) nákupu a predaja nehnuteľností alebo obchodnej spoločnosti;

ii) správy peňažných prostriedkov, cenných papierov alebo iných aktív klienta;

iii) otvárania alebo správy bankových účtov, sporiacich účtov alebo účtov cenných papierov;

iv) organizovania príspevkov potrebných na vytvorenie, prevádzku alebo riadenie obchodných spoločností;

v) vytvárania, prevádzky alebo riadenia správy zvereneného majetku, obchodných spoločností, nadácií alebo podobných štruktúr;

Preto sa na „osoby vykonávajúce nezávislé právnické povolania“, ktoré uskutočňujú činnosti z uvedeného článku 2 ods. 1 bodu 3 písm. b) bodov i) až v) považované za rizikové z hľadiska prania špinavých peňazí, vzťahujú povinnosti uvedené v smernici, čo znamená, že na advokátov, ktorí vykonávajú výlučne činnosti, ktoré nie sú uvedené v článku 2 ods. 1 bode 3 písm. b) bodoch i) až v), ako je vedenie sporov, prípadne na činnosti vykonávané internými advokátmi v rámci určitej spoločnosti alebo advokátmi pracujúcimi pre verejné orgány, sa povinnosti zo smernice vzťahovať nebudú. Napríklad interný advokát môže pracovať pre banku, a vtedy je povinným subjektom banka.

Do uvedeného vymedzenia nie sú zahrnuté niektoré ďalšie povolania, na ktoré sa však takisto vzťahujú povinnosti vyplývajúce z článku 2 smernice, ako napríklad daňoví poradcovia a „všetk[y] ostatn[é] os[oby], ktoré sa zaväzujú poskytovať priamo alebo prostredníctvom iných osôb, s ktorými je uvedená iná osoba prepojená, materiálnu pomoc, pomoc alebo poradenstvo v daňových záležitostiach ako hlavnú podnikateľskú alebo odbornú činnosť“, ako aj poskytovatelia služieb správy zvereneného majetku alebo služieb pre obchodné spoločnosti. Povinnosti vyplývajúce zo smernice sa vzťahujú aj na advokáta, ktorý poskytuje takéto služby.

Na advokáta, ktorého zamestnáva právny subjekt, sa vzťahuje najmä článok 46 ods. 1 smernice, v ktorom sa uvádza, že povinnosti vyplývajúce zo smernice sa v takom prípade vzťahujú na právny subjekt:

Článok 46 ods. 1

V prípade, že fyzická osoba, ktorá patrí do niektorej z kategórií uvedených v článku 2 ods. 1 bode 3, vykonáva profesionálnu činnosť ako zamestnanec právnickej osoby, povinnosti v tomto oddiele sa vzťahujú na uvedenú právnickú osobu, a nie na fyzickú osobu.

Ďalšie vymedzenie konkrétnych ustanovení o boji proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu sa bude uvádzať v texte podľa potreby.

PRÍSTUP ZALOŽENÝ NA HODNOTENÍ RIZÍK

Všeobecné informácie

Na povinnosti advokátov vyplývajúce zo štvrtej smernice o boji proti praniu špinavých peňazí sa vzťahuje prístup založený na hodnotení rizík, ktorý predstavuje v právnych predpisoch EÚ o boji proti praniu špinavých peňazí dôležitú zásadu, pretože na jeho základe sa určuje rozsah a miera požadovaných činností.

Prístup založený na hodnotení rizík v podstate znamená, že advokáti by mali identifikovať, vyhodnotiť a pochopiť riziká prania špinavých peňazí a financovania terorizmu, ktorým sú vystavení, a na základe identifikovaných rizík a ich rozsahu by mali účinne a efektívne prijať požadované opatrenia na boj proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu, aby tieto riziká dokázali zmierniť a riadiť. Stručnejšie povedané, mali by uplatňovať ciele prístup zameraný na zisťovanie toho, v čom spočíva riziko.

Takýto prístup umožňuje:

- vyčlenenie zdrojov na oblasti s vyššími rizikami,
- minimalizovanie nákladov na dodržiavanie predpisov, ako aj zaťaženia klientov,
- väčšiu flexibilitu pri reakcii na vznikajúce riziká, keďže metódy prania špinavých peňazí a financovania terorizmu sa menia.

Príslušné základné ustanovenie smernice tvorí článok 8:

Článok 8

1. Členské štáty zabezpečia, aby povinné subjekty prijali potrebné kroky na určenie a hodnotenie rizík prania špinavých peňazí a financovania terorizmu, a zároveň zohľadnia rizikové faktory vrátane tých, ktoré súvisia s ich klientmi, krajinami alebo geografickými oblastami, produktmi, službami, transakciami alebo distribučnými kanálmi. Tieto kroky musia byť primerané povahe a veľkosti povinných subjektov.

2. Hodnotenia rizík uvedené v odseku 1 sa zaznamenávajú, aktualizujú a sprístupňujú relevantným príslušným orgánom a dotknutým samoregulačným orgánom. Príslušné orgány môžu rozhodnúť, že samostatné zdokumentované hodnotenie rizík nie je potrebné, ak špecifické riziká vyplývajúce z povahy daného sektora sú jasné a zrozumiteľné.

3. Členské štáty zabezpečia, aby povinné subjekty mali politiky, kontroly a postupy na účinné zmiernenie a riadenie rizík v súvislosti s práním špinavých peňazí a financovaním terorizmu, zistených na úrovni Únie, členského štátu a povinného subjektu. Tieto politiky, kontroly a postupy musia byť primerané povahe a veľkosti povinných subjektov.

4. Politiky, kontroly a postupy uvedené v odseku 3 zahŕňajú:

a) vypracovanie vnútorných politík, kontrol a postupov vrátane vzorových postupov riadenia rizík, povinnej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi, ohlasovania, vedenia záznamov, vnútornej kontroly, riadenia dodržiavania súladu aj vtedy, ak je to vhodné vzhľadom na veľkosť a povahu podnikateľského subjektu, vymenovania pracovníka zodpovedného za dodržiavanie súladu s predpismi na riadiacej úrovni, a preverovania zamestnancov;

b) v prípade, že je to vhodné so zreteľom na veľkosť a povahu podnikateľského subjektu, nezávislú funkciu auditu na posúdenie vnútorných politík, kontrol a postupov uvedených v písmene a).

5. Členské štáty vyžadujú, aby povinné subjekty získali pre politiky, kontroly a postupy, ktoré zavádzajú, súhlas od svojho vrcholového manažmentu a v prípade potreby monitorujú a podporujú prijaté opatrenia.

V dôsledku tohto ustanovenia musia advokáti:

- prijať vhodné kroky na identifikáciu, hodnotenie a pochopenie rizík prania špinavých peňazí a financovania terorizmu, ktorým čelia ich advokátske kancelárie, a
- zdokumentovať politiky, kontroly a postupy, na základe ktorých môže advokátska kancelária účinne riadiť, monitorovať a zmierňovať rôzne zistené riziká a ktoré sa musia týkať aspoň položiek uvedených v článku 8 ods. 4 písm. a).

Hodnotenie rizík by sa malo vykonávať nielen na úrovni samotnej advokátskej praxe, ale aj na úrovni jednotlivých klientov a každej veci predloženej klientom. V prípade samotnej advokátskej praxe patria k typickým rizikovým faktorom napríklad demografické hľadisko klienta advokátskej kancelárie a druh služieb poskytovaných klientovi. Keď sa tieto faktory zásadným spôsobom zmenia, mali by sa vykonať preskúmania rizík.

V celom procese boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu je veľmi dôležité vedenie záznamov: o uvedených politikách a postupoch, prijatých rozhodnutiach, podozreniach a poskytnutých informáciách, ako aj o príslušných dokumentoch a rozhovoroch.

V článku 46 ods. 1 smernice sa stanovujú ďalšie povinnosti členských štátov vo vzťahu k zamestnancom advokátskych kancelárií, ktorí musia byť upovedomení o politikách advokátskej kancelárie, a to aj v oblasti ochrany údajov, a musia absolvovať odbornú prípravu v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu.

Článok 46

1. Členské štáty vyžadujú, aby povinné subjekty prijali opatrenia primerané ich rizikám, povahe a veľkosti tak, aby ich zamestnanci boli upovedomení o ustanoveniach prijatých podľa tejto smernice vrátane príslušných požiadaviek na ochranu údajov.

Uvedené opatrenia zahŕňajú účasť ich zamestnancov na programoch osobitnej odbornej prípravy, ktoré im majú pomôcť rozpoznať operácie, ktoré môžu súvisieť s praním špinavých peňazí alebo financovaním terorizmu, a takisto im majú dať návod na to, ako v takýchto prípadoch postupovať.

Prístup založený na hodnotení rizík môžu advokáti účinne realizovať pomocou určitých postupov. Podrobnejšie sa to vysvetľuje na nasledujúcich stranách, vo všeobecnosti to však možno zhrnúť do týchto zarážok:

Príklad

Postup prijímania klienta

- včasná identifikácia každého klienta a overenie jeho totožnosti (najmä v prípade zmeny totožnosti klienta),
- identifikácia konečného užívateľa výhod a prijatie primeraných opatrení na overenie jeho totožnosti,
- pochopenie situácie klienta a jeho podnikateľskej činnosti na základe povahy, rozsahu a načasovania služieb, ktoré sa majú poskytovať. Tieto informácie možno získať od klientov počas bežného zadávania pokynov.

Zvažovanie prijatia klienta

- po dokončení postupu prijímania klienta zváženie rizika, či sa advokát môže pri poskytovaní pomoci klientovi dopustiť závažného trestného činu prania špinavých peňazí,
- hodnotenie rizík vykonané v súvislosti s výskytom akýchkoľvek varovných signálov a získanie objasnení od klienta, a to aj v súvislosti s overením jeho totožnosti, s cieľom rozhodnúť o tom, či pristúpiť k prijatiu klienta, resp. pokračovať v jeho zastupovaní.

Priebežné monitorovanie klienta

- neustále monitorovanie profilu klienta s cieľom všímať si znaky poukazujúce na pranie špinavých peňazí a financovanie terorizmu, najmä ak je klient politicky exponovanou osobou alebo pochádza z krajiny s vyšším rizikom,
- prijatie prístupu založeného na hodnotení rizík, na základe ktorého sa vyhodnotia riziká prania špinavých peňazí a financovania terorizmu podľa klienta, druhu právnej služby, finančných prostriedkov a klientovho výberu advokáta.

Ako vykonať hodnotenie rizík

Pri vykonávaní hodnotení rizík pre advokátsku prax sa advokátom odporúča zohľadniť:

- informácie o rizikách prania špinavých peňazí a financovania terorizmu, ktoré sprístupnil vnútroštátny dozorný orgán v rámci vlastného hodnotenia rizík,
- rizikové faktory týkajúce sa:
 - klientov, napríklad či má advokátska prax stabilnú klientelu (menšia pravdepodobnosť rizika), alebo vysokú fluktuáciu klientov (väčšia pravdepodobnosť rizika); sektorov, v ktorých pôsobia (napríklad sektor nehnuteľností alebo zbrojársky priemysel môžu znamenať vyššiu pravdepodobnosť rizika), a klientov s vysokým hotovostným obrátom pri podnikaní (väčšia pravdepodobnosť rizika),
 - krajín alebo regiónov, v ktorých advokátska prax pôsobí – pozri oddiel o vysokorizikových tretích krajinách,
 - produktov alebo služieb, napríklad či advokátska prax pomáha klientom pri transakciách s nehnuteľnosťami, zakladaní alebo riadení správy zvereneného majetku, obchodných spoločností a charitatívnych organizácií (všetky predstavujú pravdepodobnosť vyššieho rizika),
 - transakcií – pozri príklady v predchádzajúcom bode,
 - distribučných kanálov, ako napríklad platieb v hotovosti,
- povahu akýchkoľvek problémov vyplývajúcich z predchádzajúcich správ o podozrivých transakciách predložených advokátskou praxou,
- aspekty:
 - vnútroštátneho hodnotenia rizík, vzájomných hodnotení Finančnej akčnej skupiny alebo verejne dostupných materiálov o rizikách v krajinách, v ktorých advokátska prax pôsobí,
 - nadnárodného hodnotenia rizík vykonaného EÚ,
 - akýchkoľvek iných materiálov, napríklad novinových článkov o problémoch, ktoré sa mohli vyskytnúť v príslušných jurisdikciách.

Po vyhodnotení rizík by sa úsilie malo zamerať na zmierňujúce faktory alebo primerané kontroly, ktoré možno uskutočniť s cieľom riadiť riziká a podľa možnosti znižovať ich závažnosť na primeranú a prijateľnú úroveň (samozrejme platí, že ak nemožno riziká na takúto úroveň znížiť, advokát by mal zvážiť ukončenie postupu v danej veci). Existuje niekoľko potenciálnych zmierňujúcich faktorov, ktoré možno vo vhodných prípadoch zvážiť ako politiky, napríklad:

- vyšetrenie zdroja finančných prostriedkov v prípadoch s vyšším rizikom,
- zákaz používania klientskeho účtu advokátskej praxe bez využívania právnych služieb,
- obmedzenie platieb v hotovosti, napríklad nad určitý limit, a to v kancelárii aj na bankovom účte,
- sledovanie aktuálneho vývoja nových problémov,
- uskutočnenie podrobnejšieho vyšetrovania, ak klient jednoducho požiadava advokátsku prax o zabezpečenie mechanických aspektov založenia právneho subjektu bez toho, aby mal záujem o právne poradenstvo týkajúce sa vhodnosti štruktúry subjektu.

Hodnotenie rizík pre celú advokátsku prax je však oddelené od hodnotenia rizík v konkrétnom prípade. Bez ohľadu na hodnotenie rizík pre advokátsku prax by sa malo vykonávať aj hodnotenie rizík každej samostatnej transakcie, ktorá patrí do rozsahu pôsobnosti uvedeného článku 2 ods. 1 bodu 3 písm. b) bodov i) až v) smernice, pričom sa zohľadní:

- účel transakcie alebo obchodného vzťahu,
- objem transakcií vykonávaných klientom,
- pravidelnosť a trvanie obchodného vzťahu.

V prípade konkrétnej transakcie sa môžu často vyskytnúť tie isté riziká, ktoré sa objavili pri hodnotení na úrovni advokátskej praxe, a preto sa znova neopakujú.

Vo všeobecnosti platí, že významným aspektom uplatňovania prístupu založeného na hodnotení rizík je zapojenie vedúcich a riadiacich pracovníkov advokátskych kancelárií (bez ohľadu na ich veľkosť) do boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu, keďže takýmto zapojením sa posilňuje kultúra dodržiavania právnych predpisov a zabezpečuje sa, že zamestnanci dodržiavajú politiky, postupy a procesy na účinné riadenie rizík.

Veľkosť advokátskej kancelárie

Advokáti vykonávajúci činnosť samostatne alebo v rámci malej advokátskej praxe môžu potrebovať pre svoje advokátske kancelárie iný prístup k hodnoteniu založenému na rizikách, keďže naň pravdepodobne budú mať menej zdrojov ako oveľa väčšie advokátske kancelárie.

Mali by sa zväžiť zdroje, ktoré možno primerane vyčleniť na vykonávanie a riadenie primerane vypracovaného hodnotenia rizík.

Od advokáta vykonávajúceho činnosť samostatne zvyčajne nemožno očakávať vyčlenenie takej úrovne zdrojov ako od veľkej advokátskej kancelárie; skôr od neho možno očakávať vypracovanie príslušných systémov a kontrol s hodnotením, ktoré bude primerané rozsahu a povahe advokátskej praxe a jej klientov.

Od malých advokátskych kancelárií, ktoré pôsobia prevažne na miestnej úrovni a majú klientov s nízkym rizikom, vo všeobecnosti nemožno očakávať vyčlenenie značného objemu času na vykonávanie hodnotení rizík.

V prípade advokátov vykonávajúcich činnosť samostatne môže byť pri hodnotení rizík vhodnejšie spoľahnúť sa na verejne dostupné záznamy a informácie poskytnuté klientom, než je to v prípade veľkej advokátskej kancelárie, ktorá má rôznorodú klientelu s odlišnými rizikovými profilmi.

Ak je však zdrojom informácií verejný register alebo klient, správnosť informácií je vždy spojená s potenciálnym rizikom. Advokátov vykonávajúcich činnosť samostatne alebo malé advokátske kancelárie môžu páchatelia považovať za ľahšie zneužiteľné na pranie špinavých peňazí ako veľké advokátske kancelárie. Preto sa v mnohých jurisdikciách a advokátskych praxiach od osôb vykonávajúcich právnické povolanie vyžaduje vykonanie hodnotenia všeobecných rizík pre advokátsku prax, ako aj rizík súvisiacich so všetkými novými a súčasnými klientmi zapojenými do jednorazových špecifických transakcií. Dôraz sa musí klásť na uskutočnenie hodnotenia založeného na rizikách.

Vzhľadom na veľkosť advokátskej kancelárie je dôležitým faktorom na zváženie napríklad nezvyčajnosť, riskantnosť alebo podozrivosť klienta a navrhovanej práce pre konkrétnu osobu vykonávajúcu právnické povolanie. Tento faktor sa musí zväžiť vzhľadom na advokátsku prax osoby vykonávajúcej právnické povolanie, ako aj právne, profesijné a etické povinnosti v jurisdikcii (jurisdikciách) advokátskej praxe.

POVINNÁ STAROSTLIVOSŤ VO VZŤAHU KU KLIENTOVI

Úvod

Povinná starostlivosť vo vzťahu ku klientovi zahŕňa tieto činnosti (bližšie uvedené ďalej), pri ktorých sa vychádza z predpokladu, že podozrivé transakcie vieme lepšie odhaliť, ak poznáme klienta a chápeme, prečo nám dáva konkrétne pokyny:

- identifikovanie klienta a overenie jeho totožnosti, ak jeho totožnosť ešte nie je známa,
- určenie existencie konečného užívateľa výhod iného ako klienta a prijatie primeraných opatrení na overenie jeho totožnosti a

- posúdenie a v prípade potreby získanie informácií o účele a plánovanej povahe obchodného vzťahu alebo príležitostnej transakcie.

Situácie, v ktorých sa musí vykonať povinná starostlivosť vo vzťahu ku klientovi, sa uvádzajú v článku 11 smernice:

Článok 11

Členské štáty zabezpečia, aby povinné subjekty uplatňovali opatrenia povinnej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi v týchto situáciách:

- a) pri zakladaní obchodného vzťahu;*
- b) pri vykonávaní príležitostnej transakcie:*
 - i) vo výške 15 000 EUR alebo viac, bez ohľadu na to, či sa transakcia vykonáva ako jediná operácia alebo v niekoľkých operáciách, ktoré sú zjavne prepojené; alebo*
 - ii) ktorá predstavuje prevod finančných prostriedkov podľa vymedzenia v článku 3 bode 9 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/847 (12) presahujúci 1 000 EUR;*
- c) v prípade osôb obchodujúcich s tovarom pri vykonávaní príležitostných transakcií v hotovosti vo výške 10 000 EUR alebo viac, bez ohľadu na to, či sa transakcia vykonáva ako jediná operácia alebo v niekoľkých operáciách, ktoré sú zjavne prepojené;*
- d) pokiaľ ide o prevádzkovateľov hazardných hier, pri výbere výhry, pri uzavretí stávky alebo v oboch týchto prípadoch, ak sa vykonávajú transakcie vo výške 2 000 EUR alebo viac, bez ohľadu na to, či sa transakcia vykonáva ako jediná operácia alebo v niekoľkých operáciách, ktoré sú zjavne prepojené;*
- e) ak existuje podozrenie na pranie špinavých peňazí alebo financovanie terorizmu, bez ohľadu na akékoľvek odchýlky, výnimky alebo limity;*
- f) ak existujú pochybnosti o pravosti alebo primeranosti predtým získaných identifikačných údajov o klientoch.*

Úplný opis opatrení povinnej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi sa uvádza v článku 13:

Článok 13

1. Opatrenia povinnej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi zahŕňajú:

- a) identifikáciu klienta a overenie jeho totožnosti na základe dokumentov, údajov alebo informácií získaných zo spoľahlivého a nezávislého zdroja vrátane, ak je to možné, prostriedkov elektronickej identifikácie, relevantných dôveryhodných služieb stanovených v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 910/2014 (14) alebo akýchkoľvek iných bezpečných, diaľkových alebo elektronických postupov identifikácie regulovaných, uznaných, schválených alebo akceptovaných príslušnými vnútroštátnymi orgánmi;*
- b) identifikáciu konečného užívateľa výhod a prijatie primeraných opatrení na overenie totožnosti tejto osoby tak, aby bol povinný subjekt presvedčený, že vie, kto je konečný užívateľ*

výhod, vrátane, pokiaľ ide o právnické osoby, správu zvereného majetku, obchodné spoločnosti, nadácie a podobné právne štruktúry, prijatie primeraných opatrení na pochopenie vlastníckej štruktúry klienta a štruktúry kontroly nad klientom. Ak identifikovaný konečný užívateľ výhod je vrcholovým riadiacim pracovníkom, ako je uvedené v článku 3 ods. 6 písm. a) bode ii), povinné subjekty prijímajú primerané odôvodnené opatrenia na overenie totožnosti fyzickej osoby, ktorá zastáva pozíciu vrcholového riadiaceho pracovníka, a vedú záznamy o prijatých opatreniach, ako aj o všetkých problémoch, ktoré sa vyskytli počas procesu overovania;

c) posúdenie a v prípade potreby získanie informácií o účele a plánovanej povahe obchodného vzťahu;

d) vykonávanie priebežného monitorovania obchodného vzťahu vrátane preskúmania transakcií vykonaných v priebehu trvania tohto vzťahu, aby sa zabezpečilo, že vykonávané transakcie sú v súlade s poznatkami povinného subjektu o klientovi, obchodnom a rizikovom profile vrátane, ak je to potrebné, zdroja finančných prostriedkov a zabezpečenia aktualizácie dokumentov, údajov alebo informácií, ktoré majú k dispozícii.

Povinné subjekty pri vykonávaní opatrení uvedených v písmenách a) a b) v prvom pododseku tiež overia, či každá osoba, ktorá tvrdí, že koná v mene klienta, je na takéto konanie oprávnená, a identifikujú a overia totožnosť takejto osoby.

Posledným prvkom, ktorý je potrebné uviesť v tejto súvislosti, je, že „obchodný vzťah“ sa vymedzuje v článku 3 bode 13 smernice takto:

Článok 3

13. „obchodný vzťah“ je obchodný, profesionálny alebo komerčný vzťah, ktorý je spojený s odbornými činnosťami povinného subjektu a od ktorého sa v čase nadviazania kontaktu očakáva, že obsahuje prvok trvania;

Načasovanie

V článku 11 sa objasňuje, že povinná starostlivosť vo vzťahu ku klientovi sa musí vykonať buď pri zakladaní obchodného vzťahu, alebo pri vykonávaní určitých príležitostných a vymedzených transakcií. V článku 14 sa objasňuje, že povinná starostlivosť vo vzťahu ku klientovi sa musí vykonať pred týmito úkonmi, hoci členské štáty môžu povoliť, aby sa overenie totožnosti klienta a konečného užívateľa výhod dokončilo počas zakladania obchodného vzťahu, ak je to potrebné na neprerušenie zvyčajného vykonávania podnikateľskej činnosti a ak existuje malé riziko prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu, v každom prípade je ju však potrebné vykonať čo najskôr.

V prípade poskytovania služieb nie je povinné vykonať povinnú starostlivosť, pokiaľ ide o činnosti mimo rozsahu pôsobnosti smernice. Mnohé advokátske kancelárie však vykonávajú povinnú starostlivosť vo vzťahu k všetkým novým klientom bez ohľadu na povahu veci. Klientom to umožňuje jednoduchší prechod od neregulovaných k regulovaným činnostiam advokátskej kancelárie, pričom advokátske kancelárie to do istej miery odbremeňuje od záťaže spojenjej s neustálym monitorovaním prechodu medzi príležitostnou transakciou a obchodným vzťahom.

V článku 14 ods. 4 sa advokátom poskytuje osobitná výnimka spojená s načasovaním povinnej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi:

Článok 14

4. V prípade, že povinný subjekt nie je schopný splniť požiadavky na povinnú starostlivosť vo vzťahu ku klientovi stanovené v článku 13 ods. 1 prvom pododseku písm. a), b) alebo c), členské štáty vyžadujú, aby nesmel vykonať transakciu prostredníctvom bankového účtu, založiť obchodný vzťah ani vykonať transakciu, a aby ukončil obchodný vzťah a zvážil predloženie hlásenia o podozrivej transakcii FIU vo vzťahu ku klientovi v súlade s článkom 33.

Členské štáty nemusia uplatňovať prvý pododsek na notárov, iné osoby vykonávajúce nezávislé právnické povolania, audítorov, externých účtovníkov a daňových poradcov, pričom táto výnimka sa uplatňuje výhradne v súvislosti s tým, že uvedené osoby zisťujú právne postavenie ich klienta alebo obhajujú či zastupujú uvedeného klienta v súdnom konaní alebo v súvislosti so súdnym konaním vrátane poskytovania poradenstva o začatí takéhoto konania alebo vyhnutí sa takémuto konaniu.

Advokáti si musia byť vedomí toho, že uvedená výnimka je prísne vymedzená a uplatňuje sa iba na poradenstvo a vedenie sporov, nie na transakcie.

V článku 14 ods. 5 sa stanovuje aj povinnosť vykonávať priebežné monitorovanie „vo vhodnom čase aj na existujúcich klientov na základe hodnotenia rizík, alebo keď sa u klienta zmenia dôležité okolnosti, alebo ak má povinný subjekt počas príslušného kalendárneho roka akúkoľvek zákonnú povinnosť klienta kontaktovať na účely preskúmania akýchkoľvek relevantných informácií týkajúcich sa konečného užívateľa či užívateľov výhod.“

Zvyčajne je takéto priebežné monitorovanie potrebné vykonávať vtedy, keď je advokát požiadaný o uskutočnenie transakcie, ktorá nezodpovedá známym prostriedkom klienta alebo vzorcom jeho správania. Bez ohľadu na to je však osvedčeným postupom uplatňovať systém pravidelného preskúmavania a obnovovania povinnej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi. Osvedčeným postupom je aj zaznamenávanie vykonaného monitorovania, ak by sa v budúcnosti vyskytli otázky.

Úroveň

V článku 13 smernice sa stanovujú všeobecné požiadavky na povinnú starostlivosť vo vzťahu ku klientovi takto:

- a) identifikácia klienta a overenie jeho totožnosti na základe dokumentov, údajov alebo informácií získaných zo spoľahlivého a nezávislého zdroja vrátane, ak je to možné, prostriedkov elektronickej identifikácie, relevantných dôveryhodných služieb;
- b) identifikácia konečného užívateľa výhod a prijatie primeraných opatrení na overenie totožnosti tejto osoby tak, aby bol povinný subjekt presvedčený, že vie, kto je konečný užívateľ výhod, vrátane, pokiaľ ide o právnické osoby, správu zvereného majetku, obchodné spoločnosti, nadácie a podobné právne štruktúry, prijatia primeraných opatrení na pochopenie vlastníckej štruktúry klienta a štruktúry kontroly nad klientom.

- c) posúdenie a v prípade potreby získanie informácií o účele a plánovanej povahe obchodného vzťahu;
- d) vykonávanie priebežného monitorovania obchodného vzťahu vrátane preskúmania transakcií vykonaných v priebehu trvania tohto vzťahu, aby sa zabezpečilo, že vykonávané transakcie sú v súlade s poznatkami povinného subjektu o klientovi, obchodnom a rizikovom profile vrátane, ak je to potrebné, zdroja finančných prostriedkov, a zabezpečenia aktualizácie dokumentov, údajov alebo informácií, ktoré majú k dispozícii.

Ak iná osoba koná v mene klienta, advokát musí okrem toho overiť, či je na to daná osoba oprávnená, ako aj identifikovať danú osobu a overiť jej totožnosť.

V prílohe I k smernici sa uvádza informatívny zoznam premenných faktorov rizika, ktoré musia advokáti zvážiť pri určovaní rozsahu, v ktorom uplatnia opatrenia povinnej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi:

Príloha 1

i) účel účtu alebo vzťahu;

ii) suma aktív, ktorú musí klient uložiť, alebo veľkosť realizovaných transakcií;

iii) pravidelnosť alebo trvanie obchodného vzťahu.

Ako už bolo uvedené, činnosti boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu vychádzajú z hodnotenia rizík. V závislosti od miery súvisiaceho rizika sa rozlišujú dve úrovne povinnej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi: zjednodušená a zvýšená povinná starostlivosť vo vzťahu ku klientovi. Ďalšie podrobnosti o všeobecných ustanoveniach sú uvedené ďalej v texte, za časťou venovanou týmto dvom úrovňam povinnej starostlivosti. Všetky postupy sa odporúča zaznamenávať.

Zjednodušená povinná starostlivosť

Zjednodušená povinná starostlivosť je vhodná, keď advokát na základe hodnotenia rizika v konkrétnom prípade určí, že obchodný vzťah alebo transakcia predstavuje nízke riziko prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu. Pri zjednodušenej povinnej starostlivosti musí advokát samozrejme identifikovať klienta, a najmä v prípade neznámeho klienta by mal zvážiť tieto otázky:

- meno, adresu a telefónne číslo,
- minulé a súčasné zamestnanie klienta,
- miesto a dátum narodenia,
- minulú a súčasnú adresu trvalého pobytu,
- obchodnú adresu a telefónne číslo,

- rodinný stav,
- mená a iné identifikačné údaje manžela/manželky a detí,
- meno a kontaktné údaje účtovníka klienta,
- trestnú minulosť,
- prebiehajúce súdne spory,
- daňové priznania.

Dôkazmi o totožnosti môžu byť:

- doklady totožnosti, ako napríklad cestovný pas a vodičský preukaz s fotografiou,
- iné formy potvrdenia vrátane záruk od osôb z regulovaného sektora alebo z vašej advokátskej praxe, ktoré už s danou osobou prichádzali určitý čas do kontaktu.

Pri priamom overovaní totožnosti by malo väčšine klientov na splnenie požiadaviek na identifikáciu v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu vo väčšine prípadov postačovať predloženie platného cestovného pasu alebo dokladu totožnosti s fotografiou. Kópie týchto dokladov by sa mali uchovávať podľa potreby buď v podobe papierových kópií originálu, overených papierových kópií, naskenovaných kópií, alebo kópií s poznámkou o overení ich zhody s originálom.

Osvedčeným postupom je mať aj niektorý z týchto dokumentov:

- jeden úradný dokument, ktorý potvrdzuje buď meno a adresu, alebo meno a dátum narodenia,
- úradný dokument, ktorý potvrdzuje celé meno klienta, a ďalší podporný dokument, ktorý potvrdzuje meno a buď adresu, alebo dátum narodenia.

Ak nie je možné získať takéto dokumenty, zvážte spoľahlivosť iných zdrojov a riziká súvisiace s klientom a poskytovaním služieb. Ak advokát v procese overovania využije viaceré zdroje údajov, môže postačovať samotné elektronické overenie.

Ak sú dokumenty v cudzom jazyku, advokáti musia prijať primerané kroky na to, aby sa ubezpečili, že dokumenty predstavujú dôkaz o totožnosti klienta.

Ak sa advokát s klientom nestretne, musí zvážiť, či to predstavuje dodatočné riziko, na ktoré treba prihliadnuť pri hodnotení rizík v súvislosti s klientom, a následný rozsah uplatnených opatrení povinnej starostlivosti.

Ak klient nedokáže umožniť štandardné overenie, treba zvážiť, či je to v súlade s profilom a situáciou klienta, alebo či by to mohlo byť znakom prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu. Ak je to dostatočne opodstatnené, možno zvážiť alternatívne dokumenty.

V ďalších oddieloch sa nachádzajú informácie o vysokorizikových tretích krajinách, politicky exponovaných osobách a ďalších zraniteľných miestach v súvislosti s praním špinavých peňazí a financovaním terorizmu. Uvádzajú sa v rámci zvýšenej povinnej starostlivosti, pretože si vyžadujú ďalšie kroky, advokát však o ich existencii vie len vtedy, ak príslušné otázky o klientovi položí na začiatku, čo mu umožní rozhodnúť, ktorá úroveň povinnej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi je vhodná. Inými slovami, na nadobudnutie istoty o tom, do ktorej kategórie patrí konkrétny klient alebo transakcia, je potrebné pochopenie oboch úrovní. Na konci ďalšieho oddielu o zvýšenej povinnej starostlivosti sa na účely odlíšenia týchto dvoch kategórií nachádza opis rôznych rizikových faktorov, ktoré sa zvyčajne nazývajú „varovné signály“.

V prílohe II k smernici sa uvádza informatívny zoznam faktorov a druhov dôkazov vypovedajúcich o potenciálne nižšom riziku, ktoré by mohli viesť k zjednodušenej povinnej starostlivosti a majú sa zohľadniť. Rozdeľujú sa do troch kategórií – typ klienta, druh transakcie a geografické faktory, a to takto:

Príloha II

1. Rizikové faktory vo vzťahu ku klientovi:

a) verejné spoločnosti kótované na burze cenných papierov, ktoré podliehajú požiadavkám na zverejňovanie (buď na základe pravidiel burzy cenných papierov alebo na základe právnych predpisov alebo vykonateľných prostriedkov), ktorými sa ukladajú požiadavky na zabezpečenie primeranej transparentnosti skutočného vlastníctva;

b) orgány verejnej správy alebo štátne podniky;

c) klienti, ktorí sídlia v geografických oblastiach s nižším rizikom, ako sa uvádza v bode 3.

2. Rizikové faktory z hľadiska produktu, služieb, transakcie alebo distribučného kanála:

a) životné poistenia, ktoré majú nízke poistné;

b) poistné zmluvy v dôchodkových systémoch, ak v nich nie je žiadne ustanovenie o predčasnej odkupnej opcii a poistná zmluva sa nedá použiť ako kolaterál;

c) dôchodkový, starobný alebo podobný systém, ktorým sa poskytujú dôchodkové dávky zamestnancom, pričom príspevky prebiehajú formou zrážok zo mzdy a pravidlá systému nedovoľujú postúpenie členského podielu v systéme;

d) finančné produkty alebo služby, ktorými sa poskytujú určitým typom klientov náležité vymedzené a obmedzené služby s cieľom zvýšiť prístup na účely finančného začleňovania;

e) produkty, v prípade ktorých sa riziká prania špinavých peňazí a financovania terorizmu riadia inými faktormi, ako napríklad peňažnými limitmi alebo transparentnosťou vlastníctva (napríklad určité druhy elektronických peňazí).

3. Rizikové faktory z geografického hľadiska – registrácia, sídlo, trvalé bydlisko v:

a) členské štáty;

b) tretie krajiny s účinnými systémami na boj proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu;

c) tretie krajiny určené na základe dôveryhodných zdrojov ako krajiny s nízkou mierou korupcie alebo inej trestnej činnosti;

d) tretie krajiny, ktoré majú na základe dôveryhodných zdrojov, ako sú vzájomné hodnotenia, podrobné správy o posúdení alebo zverejnené správy o nadväzujúcich krokoch, zavedené požiadavky na boj proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu v súlade s revidovanými odporúčaniami FATF a uvedené požiadavky účinne uplatňujú.

Obchodný vzťah by mal byť po založení neustále monitorovaný, aby sa rozpoznali prvky, ktoré môžu opodstatňovať ďalšiu povinnú starostlivosť v budúcnosti.

Bez ohľadu na úroveň uplatňovanej povinnej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi by mali advokáti vypracovať vnútornú politiku a postupy, aby bolo možné opatrenia povinnej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi vrátane zjednodušenej povinnej starostlivosti konzistentne uplatňovať a aby existoval jednoznačný dôkaz o uplatnenom prístupe. Nedostatok vyhovujúcich postupov znamená pre advokátov vyššie riziko, že sa dopustia trestného činu prania špinavých peňazí, za ktorý hrozia sankcie.

Zvýšená povinná starostlivosť

Zvýšená povinná starostlivosť sa vyžaduje v prípade vyšších rizík. V článku 18 smernice sa uvádzajú príklady transakcií s vyšším rizikom, v prípade ktorých sa vyslovene vyžaduje zvýšená povinná starostlivosť. Stupeň a charakter monitorovania obchodného vzťahu treba zintenzívniť, aby bolo možné určiť, či sa transakcie alebo činnosti javia ako podozrivé. Ide o tieto transakcie:

- zložité transakcie,
- neobvykle veľké transakcie,
- transakcie realizované podľa neobvyklého vzorca,
- transakcie bez zrejmeého hospodárskeho alebo zákonného účelu.

V prílohe III k smernici sa uvádza informatívny zoznam faktorov a druhov dôkazov o potenciálne vyššom riziku, ktoré by mohli viesť k zvýšenej povinnej starostlivosti a majú sa zohľadniť. Opäť sa rozdeľujú do troch kategórií – typ klienta, druh transakcie a geografické faktory, a to takto:

Príloha III

1. Rizikové faktory vo vzťahu ku klientovi:

- a) obchodný vzťah prebieha za neobvyklých okolností;
- b) klienti, ktorí sídlia v geografických oblastiach s vyšším rizikom, uvedených v bode 3;
- c) právnické osoby alebo právne štruktúry, ktoré sú prostriedkom na držanie osobného majetku;
- d) spoločnosti, ktoré majú poverených akcionárov alebo akcie na doručiteľa;
- e) podnikateľské subjekty intenzívne využívajúce hotovosť;
- f) vlastnícka štruktúra spoločnosti sa javí ako neobvyklá alebo nadmerne zložitá so zreteľom na povahu obchodnej činnosti spoločnosti;
- g) klient je štátnym príslušníkom tretej krajiny, ktorý žiada o právo na pobyt alebo občianstvo v členskom štáte výmenou za prevody kapitálu, nákup majetku alebo vládnych dlhopisov alebo investície do podnikateľských subjektov v danom členskom štáte.

2. Rizikové faktory z hľadiska produktu, služieb, transakcie alebo distribučného kanála:

- a) súkromné bankovníctvo;
- b) produkty alebo transakcie, ktoré by mohli byť priaznivé pre anonymitu;
- c) nepriame obchodné vzťahy alebo transakcie bez určitých bezpečnostných opatrení, akými sú napríklad prostriedky elektronickej identifikácie, relevantné dôveryhodné služby vymedzené v nariadení (EÚ) č. 910/2014 alebo akýkoľvek iný bezpečný, diaľkový alebo elektronický identifikačný proces regulovaný, uznaný, schválený alebo akceptovaný príslušnými vnútroštátnymi orgánmi;
- d) prijatá platba od neznámych alebo nepridružených tretích strán;
- e) nové produkty a nové obchodné postupy vrátane nového mechanizmu dodania a používanie nových alebo rozvíjajúcich sa technológií v prípade nových, ako aj už existujúcich produktov;
- f) transakcie súvisiace s ropou, zbraňami, cennými kovmi, tabakovými výrobkami, kultúrnymi artefaktami a ďalšími predmetmi archeologického, historického, kultúrneho a náboženského významu alebo vzácnej vedeckej hodnoty, ako aj slonovina a chránené druhy.

3. Rizikové faktory z geografického hľadiska:

- a) bez toho, aby bol dotknutý článok 9, krajiny, ktoré podľa dôveryhodných zdrojov, akými sú napríklad vzájomné hodnotenia, podrobné správy o posúdení alebo zverejnené správy o nadväzujúcich krokoch, nemajú účinné systémy na boj proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu;
- b) krajiny určené na základe dôveryhodných zdrojov ako krajiny s významnou mierou korupcie alebo inej trestnej činnosti;

c) krajiny, ktoré podliehajú sankciám, embargám alebo podobným opatreniam, ktoré vydala napríklad Únia alebo Organizácia Spojených národov;

d) krajiny poskytujúce finančné prostriedky alebo podporu teroristickým činnostiam alebo krajiny, na ktorých území fungujú určené teroristické organizácie.

Rozdelenie do troch kategórií (klient, služba a geografický faktor) je praktickou pomôckou v celom procese povinnej starostlivosti.

Ďalšou praktickou zásadou je, že rozsah, v akom musí advokát získať a preskúmať dôkaz o finančnej situácii alebo akomkoľvek inom rizikovom faktore klienta, závisí od rizikového profilu klienta alebo veci. V prípadoch, ktoré si vyžadujú zvýšenú povinnú starostlivosť, je táto požiadavka prísnejšia. Určité kontroly predstavujú osvedčené postupy vo všetkých prípadoch – napríklad kontrola zdroja finančných prostriedkov a pôvodu majetku je užitočným praktickým nástrojom na všeobecnú ochranu advokátskej praxe advokáta.

Spoliehanie sa na tretie strany

V článku 25 smernice sa členským štátom umožňuje, aby advokátom (a iným povinným subjektom) povolili spoliehať sa pri plnení požiadaviek povinnej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi na tretie strany. Jednotlivé členské štáty môžu mať vzhľadom na diskrečnú právomoc, ktorá im je priznaná, rozdielne pravidlá, s ktorými sa treba oboznámiť. V smernici sa však výslovne uvádza, že „[k]onečnú zodpovednosť za splnenie uvedených požiadaviek však naďalej znáša povinný subjekt, ktorý sa spolieha na tretiu stranu“. Preto by sa mali advokáti vždy pýtať, aké vyšetrovania v rámci povinnej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi daná iná osoba uskutočnila, aby dodržali smernicu a prístup založený na hodnotení rizík.

V článku 26 sa obmedzujú tretie strany, na ktoré sa môžu advokáti (a iné povinné subjekty podľa smernice) spoliehať:

Článok 26

1. Na účely tohto oddielu sú „tretími stranami“ povinné subjekty, ktoré sú uvedené v článku 2, členské organizácie alebo federácie týchto povinných subjektov, alebo iné inštitúcie či osoby nachádzajúce sa v členskom štáte alebo v tretej krajine, pričom:

a) uplatňujú požiadavky povinnej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi a požiadavky na vedenie záznamov konzistentné s požiadavkami stanovenými v tejto smernici a

b) dodržiavanie požiadaviek tejto smernice z ich strany podlieha dohľadu konzistentnému s kapitolou VI oddielom 2.

Inými slovami, na tretie strany sa musia vzťahovať buď povinnosti vyplývajúce zo smernice, alebo mechanizmus konzistentný s požiadavkami smernice na povinnú starostlivosť vo vzťahu ku klientovi, vedenie záznamov a dohľad.

Členské štáty majú zakázané umožňovať advokátom (a iným povinným subjektom) spoliehanie sa na tretie strany usadené vo vysokorizikových tretích krajinách (viac informácií o nich sa uvádza ďalej). Členské štáty môžu udeliť výnimku pobočkám a dcérskym spoločnostiam vo väčšinovom vlastníctve povinných subjektov usadených v EÚ, ak plne dodržiavajú celoskupinové politiky a postupy v súlade s požiadavkami smernice na celoskupinové politiky a postupy (článok 45).

Celkovo by mali advokáti zabezpečovať aktuálnosť poskytovaných informácií týkajúcich sa povinnej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi a mali by si uvedomovať, že hodnotenie rizík uskutočnené osobou, na ktorú sa spoliehajú, nemusí zodpovedať hodnoteniu uskutočnenému advokátom. Spoliehanie sa na inú osobu nemusí byť vždy vhodné, preto by ho mali advokáti takisto považovať za riziko. Vo všeobecnosti by sa mali advokáti uistiť, že tretia strana:

- má dobrú povesť,
- je regulovaná, monitorovaná a vykonáva sa nad ňou dohľad,
- má zavedené opatrenia na dodržiavanie požiadaviek na povinnú starostlivosť vo vzťahu ku klientovi a vedenie záznamov,
- má potrebné informácie o rizikách súvisiacich s krajinou, v ktorej pôsobí.

Písomné politiky, kontroly a postupy

Je dôležité, aby mali advokáti v rámci hodnotenia rizík pre svoje advokátske praxe zavedené písomné politiky, kontroly a postupy, a to najmä v súvislosti s povinnou starostlivosťou vo vzťahu ku klientovi.

Vedenie písomných záznamov je dôležité alebo užitočné v týchto oblastiach:

- pochopenie kľúčových rizík v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu zo strany advokáta alebo advokátskej kancelárie,
- zdroje použité na vykonanie hodnotenia rizík v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu,
- počet zamestnancov advokátskej kancelárie s povolením využiť diskrečnú právomoc pri politikách a postupoch, ako aj situácie, v ktorých možno diskrečnú právomoc využiť,
- požiadavky na povinnú starostlivosť vo vzťahu ku klientovi, ktoré sa majú splniť v prípade zjednodušenej, štandardnej a zvýšenej povinnej starostlivosti (ak sa štandardná povinná starostlivosť nachádza medzi zjednodušenou a zvýšenou povinnou starostlivosťou; zvyčajne sa týka vecí s potenciálnym rizikom, ktorého naplnenie je však nepravdepodobné),

- keď sa povoľuje zadanie vykonávania povinností súvisiacich s povinnou starostlivosťou vo vzťahu ku klientovi tretej strane alebo sa povoľuje spoliehanie sa na tretie strany, a za akých podmienok,
- ako obmedzíte prácu na spise, ak nebola dokončená povinná starostlivosť vo vzťahu ku klientovi,
- okolnosti, za ktorých je povolená oneskorená povinná starostlivosť vo vzťahu ku klientovi,
- ak sa majú prijať platby v hotovosti,
- ak sa majú prijať platby od tretích strán alebo uskutočniť platby tretím stranám,
- rozhodnutia prijaté mimo rámca zvyčajnej politiky, napríklad ak sa prijme rozhodnutie o vykonaní mimoriadnych kontrol v prípade klienta alebo veci.

Pre advokátske kancelárie (a iné povinné subjekty), ktoré sú súčasťou skupiny, platia osobitné pravidlá uvedené v článku 45.

Článok 45

1. Členské štáty vyžadujú od povinných subjektov, ktoré sú súčasťou skupiny, aby uplatňovali celoskupinové politiky a postupy vrátane politík na ochranu osobných údajov a politík a postupov na výmenu informácií v rámci skupiny na účely boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu. Uvedené politiky a postupy sa uplatňujú účinne na úrovni pobočiek a dcérskych spoločností vo väčšinovom vlastníctve v členských štátoch a tretích krajinách.

2. Členské štáty vyžadujú, aby povinné subjekty prevádzkujúce organizačné jednotky v inom členskom štáte zabezpečili, aby tieto organizačné jednotky dodržiavali vnútroštátne ustanovenia tohto iného členského štátu transponujúce túto smernicu.

3. Členské štáty zabezpečia, aby v prípade, že povinné subjekty majú pobočky alebo dcérske spoločnosti vo väčšinovom vlastníctve umiestnené v tretích krajinách, v ktorých sú minimálne požiadavky na boj proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu menej prísne než požiadavky členského štátu, ich pobočky a dcérske spoločnosti vo väčšinovom vlastníctve nachádzajúce sa v tretej krajine uplatňovali požiadavky tohto členského štátu vrátane ochrany osobných údajov v rozsahu, v ktorom to umožňuje právo danej tretej krajiny.

...

5. Členské štáty vyžadujú, aby v prípadoch, keď právo tretej krajiny nepovoľuje vykonávanie politík a postupov vyžadovaných podľa odseku 1, povinné subjekty zabezpečili, aby pobočky a dcérske spoločnosti vo väčšinovom vlastníctve v tejto tretej krajine uplatnili dodatočné opatrenia na účinné zvládnutie rizika prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu a informovali príslušné orgány svojho domovského členského štátu. Ak dodatočné opatrenia nie sú dostatočné, príslušné orgány domovského členského štátu vykonajú ďalšie opatrenia dohľadu

vrátane toho, že vyžadujú, aby skupina nezakladala alebo aby ukončila obchodné vzťahy, a nevykonávala transakcie a prípadne vyžadujú, aby skupina zatvorila svoje prevádzky v predmetnej tretej krajine.

Inými slovami, pobočky, ktoré sú súčasťou skupiny, musia na účely boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu poskytovať informácie celej skupine. Okrem toho musia pobočky aj dodržiavať vnútroštátne ustanovenia o boji proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu platné v členskom štáte, v ktorom sú usadené.

Ak sa pobočka nachádza v tretej krajine s menej prísnyimi normami boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu, musí dodržiavať pravidlá boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu členského štátu advokátskej kancelárie v rozsahu, v akom sa to umožňuje podľa miestneho práva tretej krajiny. Ak sa v tretej krajine nepovoľuje vykonávanie politik a postupov advokátskej kancelárie, pobočky musia uplatňovať dodatočné opatrenia boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu a advokátska kancelária o tom musí informovať svoje príslušné orgány. Ak tieto dodatočné opatrenia nepostačujú, členský štát musí vykonávať dodatočné opatrenia dohľadu, pričom má právomoc v prípade potreby žiadať od advokátskej kancelárie aj zatvorenie pobočky.

Advokáti by mali, tak ako vždy, pravidelne preskúmať a aktualizovať svoje celoskupinové politiky, kontroly a postupy a viesť písomné záznamy o všetkých vykonaných zmenách. Advokáti by takisto mali viesť písomné záznamy o krokoch prijatých na informovanie svojich zamestnancov o celoskupinových politikách a všetkých zmenách týchto politik.

Vedenie záznamov

V článku 40 smernice sa stanovuje povinnosť viesť záznamy, ktorá je úplne oddelená od písomných postupov. Tieto záznamy sa musia uchovávať päť rokov po skončení obchodného vzťahu s klientom alebo po dátume príležitostnej transakcie. Požiadavka sa týka povinnej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi aj identifikácie transakcií. V smernici sa stanovuje minimálne obdobie piatich rokov, advokáti by si však mali overiť, či vo vnútroštátnych právnych predpisoch nie je na miestnej úrovni potrebné dlhšie obdobie.

Pokiaľ ide o povinnú starostlivosť vo vzťahu ku klientovi, advokáti musia uchovávať kópiu dokumentov a informácií, ktoré sú potrebné na dodržanie požiadaviek na povinnú starostlivosť vo vzťahu ku klientovi, a to nielen papierové kópie, ale podľa možnosti aj informácie získané prostriedkami elektronickej identifikácie, relevantnými dôveryhodnými službami alebo akýmkoľvek iným bezpečným, diaľkovým alebo elektronickým identifikačným procesom akceptovaným príslušnými vnútroštátnymi orgánmi.

Pokiaľ ide o transakciu, advokáti musia uchovávať podporné dôkazy a záznamy o transakciách pozostávajúce z originálnych dokumentov alebo kópií prípustných pre súdne konanie podľa uplatniteľného vnútroštátneho práva, ktoré sú potrebné na identifikáciu transakcií. Záznamy by mali byť dostatočné na to, aby umožňovali rekonštrukciu jednotlivých transakcií (vrátane súm a druhov použitej meny), a mohli tak slúžiť ako dôkaz pri prípadnom stíhaní.

V oboch prípadoch sa uchovávané údaje musia po piatich rokoch vymazať, ak sa vo vnútroštátnom práve nestanovuje inak. Údaje sa v každom prípade nemôžu uchovávať dlhšie ako desať rokov.

Spoločnosti

Spoločnosť je samostatným právnym subjektom, ktorý však vykonáva svoju činnosť prostredníctvom zástupcov. Advokáti musia spoločnosť identifikovať a overiť jej existenciu.

Identitu spoločnosti tvoria jej stanovy, činnosť a štruktúra právneho vlastníctva.

Advokáti by mali overiť:

- názov spoločnosti,
- jej číslo spoločnosti alebo iné registračné číslo,
- adresu jej sídla a, ak sa líši, adresu hlavného miesta podnikateľskej činnosti.

Ak je kótovaná, advokáti by mali okrem toho overiť aj:

- právo, ktoré sa na ňu vzťahuje, a jej stanovy,
- celé mená členov správnej rady (alebo rovnocenného riadiaceho orgánu) a vrcholových pracovníkov zodpovedných za jej činnosti.

Kótovaná spoločnosť bude pravdepodobne predstavovať nižšie riziko. Ak táto skutočnosť vyplynie z hodnotenia, bude postačovať získanie potvrdenia o kótovaní spoločnosti na regulovanom trhu, napríklad:

- kópie datovanej stránky webového sídla príslušnej burzy cenných papierov s uvedenou kotáciou,
- fotokópie kotácie uvedenej v serióznom denníku,
- informácie od seriózneho poskytovateľa služieb elektronického overovania alebo z online registra,

V prípade dcérskej spoločnosti kótovanej spoločnosti budú advokáti potrebovať dôkaz o vzťahu medzi materskou a dcérskou spoločnosťou, ako napríklad:

- posledné podané daňové priznanie dcérskej spoločnosti,
- poznámku v naposledy audítorsky overených účtoch materskej alebo dcérskej spoločnosti,

- informácie od seriózneho poskytovateľa služieb elektronického overovania alebo z online registra,
- informácie zo zverejnených správ materskej spoločnosti vrátane informácií z jej webového sídla.

Ak už advokáti konajú v mene materskej spoločnosti, môžu podrobnosti o dcérskej spoločnosti overiť v spise o povinnej starostlivosti vo vzťahu k existujúcemu klientovi, ak bol existujúci klient identifikovaný podľa noriem smernice.

Ak spoločnosť nie je kótovaná na regulovanom trhu, môže sa vyžadovať ďalšie overenie, a to na základe:

- vyhľadávania v príslušnom obchodnom registri,
- kópie zakladajúcich dokumentov spoločnosti,
- predložených audítorsky overených účtov,
- informácií od seriózneho poskytovateľa služieb elektronického overovania.

V prípade známej etablovanej spoločnosti sa advokáti môžu domnievať, že úroveň rizík prania špinavých peňazí a financovania terorizmu je nízka, a opatrenia povinnej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi môžu uplatniť spôsobom primeraným tomuto riziku.

Ak je spoločnosť registrovaná mimo EÚ, mali by sa žiadať tie isté dokumenty a rovnaké overenie. Riziká môžu byť samozrejme vyššie a advokát môže zvážiť, či je potrebné, aby dokumenty osvedčila osoba v regulovanom sektore alebo iný odborník, ktorého totožnosť môže byť overená v profesijnom adresári.

Správa zvereného majetku

V článku 31 smernice sa stanovuje, že ustanovenia týkajúce sa správy zvereného majetku sa uplatňujú nielen na správu zvereného majetku, ale aj na „určité typy Treuhand alebo fideicomiso, ak majú takéto štruktúry štruktúru alebo funkcie podobné správe zvereného majetku. Členské štáty vymedzia charakteristické znaky s cieľom určiť, v ktorých prípadoch majú právne štruktúry takú štruktúru alebo funkcie, ktoré sú podobné správe zvereného majetku, pokiaľ ide o takéto právne štruktúry upravené v ich práve.“ Advokáti budú preto musieť overiť, či sa takáto správa zvereného majetku alebo štruktúry podobné správe zvereného majetku uznávajú v ich členských štátoch.

V článku 3 bode 6 (pozri ďalej v časti Konečný užívateľ výhod) sa stanovuje zoznam konečných užívateľov výhod v prípade správy zvereného majetku. Podľa vymedzenia pojmu „správa zvereného majetku“ v systéme *common law* nemá táto forma právnu subjektivitu, a preto sama osebe nemôže byť klientom. Klientom môže byť niektorá zo strán identifikovaných podľa článku 3 bodu 6, teda:

- zriaďovateľ,

- správca/správcovia,
- protektor/protektori alebo
- jeden alebo viacerí beneficianti.

Na základe určenia, ktorá z týchto skupín môže byť klientom (klientmi), sa rozhodne o tom, v prípade koho musí advokát vykonať povinnú starostlivosť a kto bude mať z jeho poradenstva úžitok.

KONEČNÝ UŽÍVATEĽ VÝHOD

V článku 3 bode 6 sa vymedzuje konečný užívateľ výhod, od určenia ktorého závisí ďalší postup:

Článok 3

6. „konečný užívateľ výhod“ je akákoľvek fyzická(-é) osoba(-y), ktorá(-é) skutočne ovláda(-jú) alebo vykonáva(-jú) kontrolu nad klientom, a/alebo fyzická(-é) osoba(-y), v mene ktorej(-ých) sa transakcia alebo činnosť vykonáva, pričom medzi konečných užívateľov výhod patria aspoň:

a) v prípade podnikateľských subjektov:

i) fyzické(-á) osoby(-a), ktoré(-á) skutočne ovláda(-jú) právny subjekt alebo nad ním vykonáva(-jú) kontrolu, a to prostredníctvom priameho alebo nepriameho vlastníctva dostatočného percentuálneho podielu akcií alebo hlasovacích práv alebo majetkovej účasti v danom subjekte, a to aj prostredníctvom akcií na doručiteľa, alebo prostredníctvom kontroly inými prostriedkami, inom než je spoločnosť kótovaná na regulovanom trhu, ktorá podlieha požiadavkám na uverejňovanie informácií v súlade s právom Únie alebo podlieha rovnocenným medzinárodným normám, ktoré zabezpečujú primeranú transparentnosť informácií o vlastníctve.

Vlastnícky podiel na akciách v klientovi vo výške 25 % plus jedna akcia alebo majetková účasť na klientovi vo výške viac ako 25 %, ak sú v držbe fyzickej osoby, znamenajú priame vlastníctvo. Vlastnícky podiel na akciách v klientovi vo výške 25 % plus jedna akcia alebo majetková účasť na klientovi vo výške viac ako 25 %, ak sú v držbe podnikateľského subjektu, nad ktorým vykonáva kontrolu fyzická(-é) osoba(-y), alebo v držbe viacerých podnikateľských subjektov, nad ktorými vykonáva kontrolu tá(tie) istá(-é) fyzická(-é) osoba(-y), znamená nepriame vlastníctvo. Platí to bez toho, aby bolo dotknuté právo členských štátov rozhodnúť, že vlastníctvo alebo kontrolu môže znamenať aj nižší percentuálny podiel. Kontrolu prostredníctvom iných prostriedkov možno okrem iného určiť v súlade s kritériami uvedenými v článku 22 ods. 1 až 5 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2013/34/EÚ;

ii) ak po vyčerpaní všetkých možných prostriedkov a za predpokladu, že neexistujú dôvody na pochybnosti, nie je podľa bodu i) určená žiadna osoba, alebo ak existujú akékoľvek pochybnosti o tom, že určená(-é) osoba(-y) je(sú) konečným(-i) užívateľom(-mi) výhod, fyzická(-é) osoba(-y), ktorá(-é) zastáva(-jú) pozíciu vrcholového riadiaceho pracovníka (pracovníkov);

povinné subjekty uchovávajú záznamy o prijatých opatreniach s cieľom identifikovať konečného užívateľa výhod podľa bodu i) a tohto bodu;

b) v prípade správy zvereného majetku (trust): všetky tieto osoby:

i) zriaďovateľ/zriaďovatelia (settlor);

ii) správca/správcovia (trustee);

iii) protektor/protektori, ak sú určení;

iv) beneficianti, alebo ak sa ešte len majú určiť jednotlivci, ktorí majú prospech z právnej štruktúry alebo právneho subjektu, skupina osôb, v ktorých hlavnom záujme sa táto právna štruktúra alebo subjekt zakladá alebo funguje;

v) akákoľvek iná fyzická osoba, ktorá vykonáva skutočnú kontrolu nad zvereným majetkom prostredníctvom priameho alebo nepriameho vlastníctva alebo inými prostriedkami;

c) v prípade právnych subjektov, ako sú nadácie, a právnych štruktúr podobných správe zvereného majetku, fyzická(-é) osoba(-y), ktorá(-é) má(majú) rovnocenné alebo podobné postavenie ako osoby uvedené v písmene b);

Články 30 a 31 smernice sa zaoberajú skutočným vlastníctvom rôznych subjektov, ktoré môžu byť klientmi advokátskej kancelárie. Je totiž dôležité, aby si advokáti boli vedomí, kto skutočne stojí za konkrétnou transakciou subjektu, ktorý sa prezentuje ako klient.

Podľa článku 30 sú už členské štáty povinné mať zavedené registre konečných užívateľov výhod, do ktorých budú mať prístup (okrem iných) aj advokáti. Tie však budú samozrejme obsahovať len údaje o subjektoch založených v EÚ, nie mimo nej. Hoci je register ako taký povinný, ďalšie jeho aspekty sú nepovinné, napríklad či sa za informácie z registra platí poplatok, alebo či bude po zverejnení niektorých informácií konečný užívateľ výhod vystavený závažným rizikám.

V článku 30 ods. 8 sa takisto zdôrazňuje, že prístup založený na hodnotení rizík znamená, že advokát by sa nemal spoliehať výlučne na informácie z registra.

Vo všeobecnosti platí, že bez ohľadu na to, či je subjekt založený v EÚ alebo mimo nej, advokát bude od subjektu, ktorý je jeho klientom, potrebovať tieto informácie:

- názov subjektu, miesto jeho registrácie, číslo registrácie, sídlo a hlavné miesto podnikateľskej činnosti,
- mená členov správnej rady alebo členov rovnocenného riadiaceho orgánu,
- vrcholoví pracovníci zodpovední za činnosť subjektu,
- právo, ktoré sa na subjekt vzťahuje,
- zákonní vlastníci,

- koneční užívatelia výhod, a to aj prostredníctvom akcií, hlasovacích práv, majetkovej účasti, akcií na doručiteľa alebo kontroly inými prostriedkami,
- riadiace dokumenty.

Pochopiteľne platí, že ak sa počas trvania obchodného vzťahu niektoré z uvedených údajov zmenia, klientovi by sa malo zdôrazniť, že zmeny je potrebné oznámiť advokátovi, keďže môžu mať vplyv na hodnotenie rizík.

Článok 31 sa zaoberá správou zvereného majetku a inými typmi právnych štruktúr, ako sú fiducie, určité typy Treuhand alebo fideicomiso, ak majú takéto štruktúry štruktúru alebo funkcie podobné správe zvereného majetku.

V článku 31 ods. 1 druhom pododseku sa uvádza táto povinnosť týkajúca sa správy zvereného majetku v EÚ:

Článok 31 ods. 1

Členské štáty vyžadujú, aby správcovia každého majetku výslovne zvereného do správy spravovaného v danom členskom štáte získali a mali primerané, presné a aktuálne informácie o vlastníckych právach, pokiaľ ide o správu zvereného majetku. Uvedené informácie zahŕňajú totožnosť:

a) zriaďovateľa/zriaďovateľov (settlor);

b) správcu/správcov (trustee);

c) protektora/protektorov, ak sú určení;

d) beneficentov alebo triedy beneficentov;

e) akejkolvek inej fyzickej osoby vykonávajúcej účinnú kontrolu nad majetkom zvereným do správy.

Tieto informácie by sa mali zahrnúť aj do registra konečných užívateľov výhod členského štátu, v ktorom sídli alebo je usadený správca (alebo osoba na rovnocennej pozícii). Ak však správca (alebo osoba na rovnocennej pozícii) sídli mimo EÚ, informácie sa musia nachádzať v registri konečných užívateľov výhod členského štátu, v ktorom správca (alebo osoba na rovnocennej pozícii) nadviaže obchodný vzťah alebo získa nehnuteľný majetok v mene správy zvereného majetku.

Na prístup k informáciám sa uplatňujú tie isté podmienky, aké už boli uvedené v súvislosti s registrom konečných užívateľov výhod, a to vrátane toho, že prístup založený na hodnotení rizík znamená, že advokát by sa nemal spoliehať výlučne na informácie z registra.

Objem informácií, ktoré by mal advokát získať od klienta, bude závisieť od toho, akú úlohu advokát plní. Ak advokát zakladá alebo spravuje správu zvereného majetku, obchodnú spoločnosť alebo iný právny subjekt, prípadne koná ako správca alebo riaditeľ správy zvereného majetku, obchodnej spoločnosti alebo iného právneho subjektu, musí rozumieť všeobecnému

účelu štruktúry a zdroju finančných prostriedkov v štruktúre a musí byť schopný identifikovať konečných užívateľov výhod a ovládajúce osoby.

Advokát, ktorý poskytuje správu zvereneného majetku, obchodnej spoločnosti alebo inému právnomu subjektu iné služby (napr. pôsobí ako sídlo), bude musieť získať dostatočné informácie, aby mohol identifikovať konečných užívateľov výhod a ovládajúce osoby.

Advokát, ktorý nepôsobí ako správca, sa môže za určitých okolností spoľahnúť na súhrnnú správu vypracovanú inou osobou vykonávajúcou právnické povolanie, účtovníkom alebo poskytovateľom služieb správy zvereneného majetku alebo služieb pre obchodné spoločnosti, prípadne na relevantné časti samotnej trustovej zmluvy, na základe ktorých bude môcť identifikovať zriaďovateľa, správcov, protektora (ak je určený), beneficentov alebo fyzické osoby vykonávajúce účinnú kontrolu.

K procesu povinnej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi, ktorý sa vykonáva v prípade konečného užívateľa výhod, je pochopiteľne potrebné pristupovať s náležitou opatrnosťou. Klient môže byť napríklad zástupcom konajúcim na základe splnomocnenia alebo ako konkurzný správca. Advokáti by si mali byť vedomí možnosti, že zdanlivé zastupovanie sa využíva na uľahčenie podvodu.

Odporúča sa primeraný prístup. V prípade zložitej spoločnosti by bolo napríklad neprimerané vykonávať nezávislé vyhľadávanie v rámci viacerých subjektov vo viacerých vrstvách reťazca spoločností s cieľom zistiť, či osoba prostredníctvom naakumulovania veľmi malých podielov v rôznych subjektoch napokon získala viac ako 25 % podiel v podnikateľskom subjekte klienta. Advokátom musí postačovať celkové pochopenie štruktúry vlastníctva a kontroly v spoločnosti klienta.

Články 30 a 31 obsahujú ustanovenia, v ktorých sa vyžaduje ohlasovanie nezrovnalostí, čo znamená, že povinné subjekty musia ohlasovať všetky nezrovnalosti, ktoré zistia medzi informáciami o vlastníckych právach dostupnými v centrálnych registroch a informáciami o vlastníckych právach, ktoré majú k dispozícii ako povinné subjekty. To sa týka aj informácií z obchodného registra a iných registrov konečných užívateľov výhod.

Nie je povinné aktívne takéto nezrovnalosti vyhľadávať. Táto povinnosť sa neuplatňuje ani vtedy, ak sa na informácie vzťahuje dôvernosť vzťahu medzi advokátom a klientom alebo ak nezrovnalosť nie je podstatná (napríklad uvedenie len iniciály stredného mena namiesto celého mena). Nezrovnalosť možno najskôr ohlásiť klientovi, aby ju mohol urýchlene napraviť. Ak sa prijme rozhodnutie o neohlásení nezrovnalosti, napríklad preto, lebo nie je podstatná, odporúča sa napriek tomu zaznamenať, aké opatrenie bolo prijaté.

VYSOKORIZIKOVÉ TRETIE KRAJINY

Článok 18a smernice obsahuje podrobné pokyny o prístupe ku klientom z vysokorizikových tretích krajín. Komisia je poverená identifikovaním krajín so strategickými nedostatkami v mechanizme boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu, aby zabezpečila

ochranu integrity finančného systému EÚ. [Najnovší zoznam](#) bol zostavený 7. mája 2020. Krajiny zo zoznamu sa uvádzajú v prílohe 1.

Rizikové faktory krajín tvoria jednoznačne najvýznamnejší faktor pri celkovom hodnotení rizík. Na druhej strane by sa malo pri hodnotení rizika prihliadnuť aj na to, ak majú klienti alebo koneční užívatelia výhod klientov sídlo v jurisdikciách s nízkym rizikom alebo v takýchto jurisdikciách podnikajú.

Advokáti by mali vedieť, že existujú aj ďalšie jurisdikcie s vysokým rizikom prania špinavých peňazí, ktoré sa nenachádzajú na zozname vysokorizikových tretích krajín zostavenom Európskou komisiou. Ďalšími užitočnými zdrojmi môžu byť napríklad rebríčky korupcie zostavované organizáciou Transparency International (celosvetová MVO, ktorá bojuje proti korupcii) a každoročné správy Svetovej banky.

Okrem toho platí, že hoci sa tento oddiel zaoberá krajinami zo zoznamu vysokorizikových krajín, môžu existovať aj krajiny, jednotlivci alebo skupiny podliehajúce „sankciám, embargám alebo podobným opatreniam“, ako sa uvádza v prílohe III bode 3, v prípade ktorých bude takisto potrebné uplatniť zvýšenú povinnú starostlivosť. Takéto zoznamy vedie EÚ aj Organizácia Spojených národov a takisto ich môžu viesť jednotlivé členské štáty.

Ďalšie faktory uvedené v článku 18a, ktorými sa opodstatňuje zvýšená povinná starostlivosť v prípade vysokorizikových tretích krajín, sa zameriavajú najmä na dodatočné informácie požadované od klienta a na dodatočné monitorovanie vzťahu.

POLITICKY EXPONOVANÉ OSOBY

Vymedzenie pojmu „politicky exponovaná osoba“ sa uvádza v článku 3 bode 9 smernice:

Článok 3

9. „politicky exponovaná osoba“ je fyzická osoba, ktorej sú alebo ktorej boli zverené významné verejné funkcie a zahŕňa:

- a) hlavy štátov, predsedovia vlád, ministri a štátni tajomníci alebo zástupcovia ministrov;*
- b) poslanci parlamentu alebo členovia podobných legislatívnych orgánov;*
- c) členovia riadiacich orgánov politických strán;*
- d) členovia najvyšších súdov, ústavných súdov alebo iných justičných orgánov vyššieho stupňa, proti rozhodnutiu ktorých sa s výnimkou osobitných situácií už nemožno odvolať;*
- e) členovia dvorov audítorov alebo rád centrálnych bánk;*
- f) veľvyslanci, chargés d'affaires a vysokopostavení dôstojníci ozbrojených síl;*
- g) členovia správnych, riadiacich alebo dozorných orgánov štátnych podnikov;*

h) riaditelia, zástupcovia riaditeľov a členovia správnej rady alebo rovnocenné funkcie v medzinárodnej organizácii.

Žiadna z verejných funkcií uvedených v písmenách a) až h) sa nepovažuje za kategóriu zahŕňajúcu stredných alebo nižších riadiacich pracovníkov;

Politicky exponovaným osobám sa venuje pozornosť, pretože členské štáty OECD sa obávajú, že tieto osoby využívajú svoje politické postavenie na korupčné obohacovanie sa. Vzťah s politicky exponovanou osobou bude existovať aj vtedy, ak je politicky exponovaná osoba konečným užívateľom výhod klienta a ak je klient alebo jeho konečný užívateľ výhod rodinným príslušníkom alebo osobou známou ako blízka osoba politicky exponovanej osoby. Rodinní príslušníci a blízke osoby sa v smernici takisto vymedzujú, a to takto:

Článok 3

10. „rodinní príslušníci“ zahŕňajú:

a) manžela/manželku politicky exponovanej osoby alebo osobu považovanú za rovnocennú s manželom/manželkou politicky exponovanej osoby;

b) deti politicky exponovanej osoby a ich manželov/manželky alebo osoby považované za rovnocenné s manželom/manželkou;

c) rodičov politicky exponovanej osoby;

11. „osoby známe ako blízke osoby“ sú:

a) fyzické osoby, o ktorých je známe, že sú spolu s politicky exponovanou osobou konečným užívateľom výhod v súvislosti s právnickými osobami alebo právnymi štruktúrami, alebo ktoré majú s touto osobou iné úzke obchodné vzťahy;

b) fyzické osoby, ktoré sú konečným užívateľom výhod v súvislosti s právnickou osobou alebo právnou štruktúrou, o ktorých je známe, že boli zriadené v prospech de facto politicky exponovanej osoby.

V článku 20 smernice sa stanovujú osobitné opatrenia zvýšenej povinnej starostlivosti, ktoré by mal advokát prijať v prípade politicky exponovanej osoby:

1. Mali by byť zavedené primerané systémy riadenia rizika vrátane postupov založených na hodnotení rizík na stanovenie toho, či je klient alebo konečný užívateľ výhod klienta politicky exponovanou osobou.

Advokáti nemusia na stanovenie toho, či ide o politicky exponovanú osobu, uskutočňovať rozsiahle vyšetrovania. Stačí prihliadnuť na informácie, ktoré už advokát má, alebo ktoré sú verejne známe. Mnohé advokátske kancelárie využívajú predplatené služby vyhľadávania v databázach politicky exponovaných osôb. O opatrení, ktoré bude potrebné prijať, sa rozhodne na základe celkového hodnotenia rizík pre advokátsku prax advokáta.

Keďže existencia politicky exponovaných osôb je globálna a neustále sa mení, na dôkazy môžu poukazovať určité základné ukazovatele, ako napríklad:

- advokát prijme finančné prostriedky z vládneho účtu,
- korešpondencia sa uskutočňuje na úradnom hlavičkovom papieri klienta alebo súvisiacej osoby,
- správy a vyhľadávanie na internete.

Advokáti nemusia aktívne zisťovať, či sú koneční užívatelia výhod klienta politicky exponovanými osobami. Ak je však známe, že konečný užívateľ výhod je politicky exponovanou osobou, advokáti by mali na základe prístupu založeného na hodnotení rizík zvážiť, aké mimoriadne opatrenia, ak vôbec nejaké, je potrebné prijať vo vzťahu ku klientovi.

2. Mal by byť získaný súhlas vrcholového manažmentu na založenie obchodných vzťahov s politicky exponovanými osobami alebo na ich pokračovanie.

„Vrcholový manažment“ je vymedzený v článku 3 bode 12 ako „pracovník alebo zamestnanec s dostatočnými vedomosťami o vystavení inštitúcie riziku prania špinavých peňazí a financovania terorizmu, ktorý je na dostatočne vysokej riadiacej úrovni, aby prijímal rozhodnutia ovplyvňujúce vystavenie inštitúcie riziku“. Nemusí to byť vždy člen s postavením rovnocenným členovi správnej rady advokátskej kancelárie, takže ním môže byť aj:

- vedúci skupiny pre prax,
- ďalší partner, ktorý sa nezaoberá príslušným spisom,
- partner vykonávajúci dozor nad konkrétnym spisom,
- osoba zodpovedná za dodržiavanie pravidiel boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu v advokátskej kancelárii,
- riadiaci partner.

3. Mali by byť prijaté primerané opatrenia na zistenie pôvodu majetku a zdroja finančných prostriedkov použitých pri obchodných vzťahoch alebo transakciách s politicky exponovanými osobami.

Zdroj finančných prostriedkov nie je to isté ako pôvod majetku. Zdroj finančných prostriedkov sa týka miesta, z ktorého boli odoslané finančné prostriedky klienta, ako aj spôsobu a miesta získania peňazí klientom na odoslanie. Pôvod majetku sa týka spôsobu, akým klient nadobudol všetok majetok alebo všetky aktíva, napríklad dedičstvom, predajom nehnuteľností alebo ziskom z investícií. Hodnotenie pôvodu majetku je nevyhnutným predpokladom na vykonanie hodnotenia boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu.

Ak je osoba známou politicky exponovanou osobou, informácie o jej finančných záujmoch už môžu byť k dispozícii vo verejnom registri.

V opačnom prípade postačujú otázky kladené klientovi, pričom všetky kroky sa zaznamenajú ako zvyčajne. Druh dokumentácie, ktorá postačuje na overenie buď zdroja finančných prostriedkov, alebo pôvodu majetku, by mal závisieť od úrovne rizika prania špinavých peňazí a financovania terorizmu, ktoré klient predstavuje. Čím je riziko vyššie, tým komplexnejšie a spoľahlivejšie by mali byť dokumenty, ktoré advokát získa. Zohľadniť by sa mali tieto druhy dokumentov: výpisy z bankových účtov, závetý, výplatné pásky, audítorsky overené finančné účty, na ktoré boli pripísané finančné prostriedky klienta, zmluvy o nákupe/predaji, potvrdenky o iných transakciách, doklad o príjmoch zo základného imania, podnikateľskej činnosti, odkaz hnutelného majetku v závete alebo dar.

Overovanie pôvodu majetku v prípade klienta s nízkym alebo stredným rizikom nemusí znamenať nič viac ako kladenie otázok a zaznamenávanie odpovedí. So zvyšujúcim sa rizikom by sa mala zvyšovať aj úroveň kladených otázok a požadovanej dokumentácie.

Hoci sa toto odporúčanie uvádza na tomto mieste v časti venovanej politicky exponovaným osobám, advokáti by sa ho mali držať aj pri priebežnom monitorovaní každého obchodného vzťahu bez ohľadu na to, či ide o vysokorizikový alebo iný vzťah. Ako už bolo uvedené, overenie zdroja finančných prostriedkov je užitočným praktickým nástrojom na všeobecnú ochranu praxe advokátskej kancelárie.

4. Mali by dôsledne a priebežne monitorovať tieto obchodné vzťahy.

Dôsledné monitorovanie by napríklad zahŕňalo zabezpečenie toho, aby finančné prostriedky zaplatené klientom pochádzali z nominovaného účtu a boli vo výške zodpovedajúcej známemu majetku klienta. V opačnom prípade je potrebné klásť ďalšie otázky.

NEPRIAMI KLIENTI

Ak je klientom fyzická osoba, ktorá nie je fyzicky prítomná na účely identifikácie, tento faktor je potrebné zohľadniť pri hodnotení úrovne rizika prania špinavých peňazí a financovania terorizmu a následnom rozsahu všetkých opatrení zvýšenej povinnej starostlivosti.

Pochopiteľne klient, ktorý nie je fyzickou osobou, nemôže byť fyzicky prítomný na účely identifikácie, a bude ho zastupovať zástupca. Hoci je neuskutočnenie priamych stretnutí so zástupcami takéhoto klienta rizikovým faktorom, nemusí to automaticky znamenať zvýšenú povinnú starostlivosť. Musí sa vyhodnotiť celkové riziko.

VAROVNÉ SIGNÁLY

Okrem už uvedených uznávaných kategórií existujú rôzne ďalšie situácie, ktoré by si mal advokát všimnúť. Nazývajú sa varovné signály.

Opäť sa rozdeľujú do troch už spomenutých kategórií rizika: klient, transakcia a geografický faktor. Nasledujúce príklady pochádzajú z publikácie [A lawyer's guide to detecting and preventing money laundering](#) (Príručka pre advokátov týkajúca sa odhaľovania prania špinavých peňazí a predchádzania praniu špinavých peňazí), ktorú vydali rada CCBE, Medzinárodná advokátska komora (IBA) a Americká advokátska komora (ABA) v roku 2014. Odporúčame prečítať ju celú, keďže obsahuje zoznamy varovných signálov. Príklady geografických faktorov možno nájsť v predchádzajúcom oddiele v časti o vysokorizikových tretích krajinách.

Klient:

- využívanie sprostredkovateľov bez riadneho dôvodu,
- vyhýbanie sa osobnému kontaktu bez riadneho dôvodu,
- neochota zverejniť informácie, údaje a dokumenty, ktoré sú potrebné na uskutočnenie transakcie,
- použitie falošných alebo sfalšovaných dokumentov,
- klientom je podnikateľský subjekt, ktorý nemožno nájsť na internete,
- klient je nezvyčajne dobre oboznámený s bežnými právnymi normami týkajúcimi sa dostatočnej identifikácie klienta, vkladania údajov, predkladania správ o podozrivých transakciách alebo sa opakovane pýta na súvisiace postupy,
- strany sú prepojené bez zjavných obchodných príčin alebo majú nezvyčajný vek na strany vykonávajúce operáciu, alebo nie sú osobami, ktoré v skutočnosti riadia operáciu.

Transakcia:

- použitie hotovosti nie je dostatočne odôvodnené,
- zdroj finančných prostriedkov je nezvyčajný, napr. viaceré bankové účty, zahraničné bankové účty, prevod z krajiny s vyšším rizikom,
- nebolo poskytnuté dostatočné vysvetlenie nezvyčajne krátkeho obdobia splatenia dlhov alebo boli opakovane splatené hypotéky dlhé obdobie pred pôvodne dohodnutou splatnosťou,
- nebolo poskytnuté dostatočné vysvetlenie nadmerne vysokej alebo nízkej ceny prevádzaných aktív,
- nebolo poskytnuté dostatočné vysvetlenie veľkej finančnej transakcie, najmä ak o ňu žiadala nedávno založená spoločnosť, pričom transakcia nie je opodstatnená účelmi spoločnosti ani činnosťou klienta,

- zdroj finančných prostriedkov je nezvyčajný, pretože transakciu alebo poplatky/dane financuje tretia strana bez zjavnej súvislosti.

Geografický faktor:

- krajiny/oblasti identifikované dôveryhodnými zdrojmi ako poskytujúce finančné prostriedky na teroristické činnosti či podporujúce teroristické činnosti alebo na ktorých území fungujú určené teroristické organizácie,
- krajiny identifikované dôveryhodnými zdrojmi ako krajiny s vysokou úrovňou organizovanej trestnej činnosti, korupcie alebo inej trestnej činnosti vrátane krajín zdroja alebo tranzitu nelegálnych drog, obchodovania s ľuďmi, pašovania a nelegálneho hazardu,
- krajiny, ktoré podliehajú sankciám, embargám alebo podobným opatreniam, ktoré vydali medzinárodné organizácie, ako napríklad EÚ alebo Organizácia Spojených národov,
- krajiny identifikované dôveryhodnými zdrojmi ako krajiny s nedostatočnou správou a presadzovaním práva a s nedostatočnými regulačnými režimami vrátane krajín identifikovaných vo vyhláseniach Finančnej akčnej skupiny ako krajiny s nedostatočnými mechanizmami boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu, vo vzťahu ku ktorým venujú finančné inštitúcie osobitnú pozornosť obchodným vzťahom a transakciám.

POUŽÍVANIE TECHNOLOGIÍ

Advokáti môžu pri plnení povinností týkajúcich sa povinnej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi používať tieto technologické riešenia:

- elektronické prostriedky na overovanie totožnosti jednotlivca,
- prostriedky na overovanie údajov v obchodných registroch a registroch konečných užívateľov výhod,
- elektronické nástroje na preverovanie toho, či sa klienti nenachádzajú na kontrolných zoznamoch sankcionovaných osôb, politicky exponovaných osôb a osôb s negatívnym obrazom v médiách.

Takéto použitie technológií však advokátov nezbavuje osobnej zodpovednosti, ktorú má advokát neustále. Zamestnanci advokáta využívajúci tieto nástroje by preto mali byť primerane vyškolení a advokáti samotní by mali dôkladne rozumieť práci s týmito nástrojmi.

Používanie elektronických prostriedkov na overovanie totožnosti môže šetriť advokátskej kancelárii prostriedky a môže byť rovnako bezpečné, alebo dokonca ešte bezpečnejšie, ako tradičné papierové dokumenty. Advokáti si však musia uvedomovať rôzne riziká spojené s/so:

- kybernetickou bezpečnosťou a bezpečnosťou údajov,
- podvodom,
- možnosťou ľudskej chyby pri zadávaní vstupných údajov,
- úrovňou rizika, ktorú predstavuje klient alebo transakcia,
- potrebou prepojiť prezentujúceho sa klienta s nájdenou elektronickou totožnosťou,
- aktuálnosťou, dôveryhodnosťou a množstvom zdrojov použitých elektronickým poskytovateľom,
- spoľahlivosťou, nezávislosťou a transparentnosťou poskytovateľa a skutočnosťou, či je certifikovaný orgánom verejnej moci alebo súčasťou verejného systému, členom uznávaného odvetvového orgánu a či dodržiava uznávané medzinárodné normy v danej oblasti.

Pri používaní obchodných registrov a registrov konečných užívateľov výhod by z úrovne rizika malo vyplynúť, či je potrebné hľadať nezávislé dôkazy, keďže tieto registre zvyčajne obsahujú údaje od samotných subjektov. Okrem toho zaregistrované údaje nemusia poskytovať úplný obraz a je potrebné zvážiť, ako často sa musia údaje aktualizovať.

Pokiaľ ide o overovanie toho, či neboli na klientov uvalené sankcie, zisťovanie, či ide o politicky exponované osoby, a vyhľadávanie negatívnych informácií v médiách, určujúcim faktorom bude opäť úroveň rizika. V prípadoch alebo postupoch s nízkym rizikom môžu byť prijateľné bezplatné alebo bežné riešenia. V prípadoch s vyšším rizikom je potrebné zvážiť rozsah overovania (napríklad, či sa má týkať konečných užívateľov výhod, riaditeľov spoločností), jeho frekvenciu a spoľahlivosť systémov používaných na vkladanie údajov, ako aj aktuálnosť informácií a úplnosť údajov. Výkonný overovací nástroj by mal byť schopný overiť a identifikovať mená a ďalšie súbory údajov s menšími úpravami, ako sú opačné poradie, čiastočný text a skratky, prípadne informácie v inom písme ako latinke, napríklad v čínskych znakoch, alebo údaje z komerčných kódov.

OHLASOVACIE POVINNOSTI

Úvod

Ohlasovanie podozrivých transakcií je podstatou mechanizmu boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu stanoveného v smernici. Hlavná povinnosť sa stanovuje v článku 33:

Článok 33

1. Členské štáty vyžadujú od povinných subjektov a v prípade potreby od ich riaditeľov a zamestnancov, aby plne spolupracovali tak, že urýchlene:

a) z vlastnej iniciatívy poskytnú FIU informácie, vrátane podania správy, ak povinný subjekt vie, má podozrenie alebo má opodstatnené dôvody domnievať sa, že finančné prostriedky, bez ohľadu na ich výšku, sú príjmami z trestnej činnosti alebo súvisia s financovaním terorizmu, ako aj tak, že urýchlene reagujú na žiadosti FIU o ďalšie informácie v takýchto prípadoch, a

b) poskytnú FIU priamo na jej žiadosť všetky potrebné informácie.

Všetky podozrivé transakcie vrátane pokusov o transakcie sa ohlásia.

Na advokátov, ktorí patria do rozsahu pôsobnosti článku 2 ods. 1 bodu 3 písm. b), sa vzťahujú tieto osobitné ustanovenia:

Článok 34

1. Odchyľne od článku 33 ods. 1 môžu členské štáty v prípade povinných subjektov uvedených v článku 2 ods. 1 bode 3 písm. a), b) a d) určiť príslušný samoregulačný orgán dotknutej profesie ako orgán, ktorý má dostávať informácie uvedené v článku 33 ods. 1.

Bez toho, aby bol dotknutý odsek 2, určený samoregulačný orgán v prípadoch uvedených v prvom pododseku tohto odseku urýchlene postúpi informácie v neprefiltrovannej podobe FIU.

2. Členské štáty neuplatňujú povinnosti stanovené v článku 33 ods. 1 na notárov, iné osoby vykonávajúce nezávislé právnické povolania, audítorov, externých účtovníkov a daňových poradcov, pričom táto výnimka sa uplatňuje výhradne v súvislosti s informáciami, ktoré prijímajú alebo získajú o jednom zo svojich klientov, počas zisťovania právneho postavenia svojho klienta alebo obhajoby, či zastupovania daného klienta v súdnych konaniach alebo v súvislosti s nimi, vrátane poskytovania poradenstva o začatí takýchto konaní alebo vyhnutí sa takýmto konaniam, bez ohľadu na to, či boli takéto informácie prijaté alebo získané pred takýmito konaniami, počas nich alebo po nich.

Súhrnne sa v týchto dvoch ustanoveniach od advokáta vyžaduje, aby informoval vnútroštátnu finančnú spravodajskú jednotku (FIU), ak „vie, má podozrenie alebo má opodstatnené dôvody domnievať sa“, že finančné prostriedky, ktoré tvoria súčasť transakcie, sú príjmami z trestnej činnosti alebo súvisia s financovaním terorizmu. Členské štáty môžu umožniť komorám prevzatie ohlasovacej povinnosti, čo sa už v niektorých členských štátoch uskutočňuje. Za veľmi prísne vymedzených okolností sa okrem toho advokátom udeľuje výnimka z ohlasovacej povinnosti – a to počas zisťovania právneho postavenia svojho klienta alebo počas obhajovania či zastupovania daného klienta v súdnych konaniach.

Advokát by mal po predložení správy o podozrivej transakcii FIU pokračovať v zastupovaní klienta len za veľmi výnimočných okolností:

Článok 35

1. Členské štáty vyžadujú, aby sa povinné subjekty zdržali výkonu transakcií, o ktorých vedia alebo v súvislosti s ktorými majú podozrenie, že súvisia s príjmami z trestnej činnosti alebo s financovaním terorizmu, pokiaľ nevykonajú potrebné kroky v súlade s článkom 33 ods. 1 prvým pododsekom písm. a) a nedosiahnu súlad s akýmkoľvek ďalšími konkrétnymi pokynmi FIU alebo príslušných orgánov v súlade s právom relevantného členského štátu.

2. Ak je zdržanie sa výkonu transakcií uvedených v odseku 1 nemožné alebo by mohlo zmať snahu o stíhanie tých, ktorí by mali úžitok z podozrivej operácie, príslušné povinné subjekty informujú FIU hneď po ich vykonaní.

A napokon by sa mal advokát samozrejme oboznámiť s vnútroštátnymi postupmi predkladania správ o podozrivých transakciách FIU.

Vzťahy medzi týmito ohlasovacími povinnosťami vrátane zákazu úniku informácií, ktorému je venovaný samostatný oddiel ďalej, a dôvernosťou vzťahu medzi advokátom a klientom, sa rozoberajú ďalej v oddiele o dôvernosti vzťahu medzi advokátom a klientom.

Únik informácií

Jeden z aspektov ohlasovacích povinností je pre advokátov veľmi významný, a to ustanovenie z článku 39 o zákaze úniku informácií:

Článok 39

1. Povinné subjekty a ich riaditelia a zamestnanci neposkytnú dotknutému klientovi ani žiadnej tretej osobe informácie o skutočnosti, že v súlade s článkom 33 alebo 34 sa informácie postupujú, postúpia alebo že boli postúpené, alebo že prebieha, alebo môže prebiehať analýza v súvislosti s práním špinavých peňazí alebo financovaním terorizmu.

Inými slovami, advokát má zakázané informovať klienta o správe o podozrivej transakcii, ktorú advokát predložil FIU. Za porušenie týchto požiadaviek sa ukladajú sankcie (pozri ďalej). Toto všeobecné pravidlo má však jednu výnimku podľa článku 39 ods. 6:

Článok 39

6. Ak sa povinné subjekty uvedené v článku 2 ods. 1 bode 3 písm. a) a b) snažia klienta odradiť od zapojenia sa do nezákonnej činnosti, nepovažuje sa to za poskytovanie informácií v zmysle odseku 1 tohto článku.

Inými slovami, ak chce advokát odradiť klienta od činnosti prania špinavých peňazí, nepovažuje sa to za únik informácií klientovi (hoci klient si môže domyslieť, že advokát má podozrenie na transakciu prania špinavých peňazí). Advokát je naďalej povinný predložiť správu o podozrivej transakcii, môže však pokračovať v úsilí odradiť od nej klienta.

V článku 39 ods. 6 sa neukladá advokátovi právna povinnosť odradiť klienta od zapojenia sa do nelegálnych činností. Vzhľadom na uvedené možno vzťah medzi činnosťami advokáta z článku 39 ods. 6 (odrádzanie klienta), článku 33 (povinnosť predložiť správu o podozrivej transakcii) a článku 35 (zdržanie sa konania) najlepšie pochopiť na tejto postupnosti. Článok 33 obsahuje povinnosť predložiť správu o podozrivej transakcii; v takých prípadoch sa musí advokát

zdržať konania, kým FIU nevydá rozhodnutie (článok 35). Akákoľvek potenciálna snaha o odradenie klienta od zapojenia sa do nelegálnych činností sa nepovažuje za porušenie článku 39 ods. 6. Advokáti však nemôžu svojich klientov informovať o správe o podozrivej transakcii.

Po predložení správy o podozrivej transakcii by mali dôkladne zvážiť okamžité ukončenie zastupovania klienta, a to aj napriek tomu, že v smernici sa takáto povinnosť nestanovuje. Advokát môže byť neskôr obvinený z toho, že vedel o nelegálnych činnostiach, a to aj vtedy, ak FIU nevydá negatívne stanovisko. Inými slovami: predloženie správy o podozrivej transakcii môže byť použité proti advokátovi v ďalšom súdnom konaní.

Ak sa advokátovi podarí odradiť klienta od zapojenia sa do nelegálnej činnosti, nemá povinnosť predložiť [správu o podozrivej transakcii](#).

„Vie, má podozrenie alebo má opodstatnené dôvody domnievať sa“ – a všeobecný význam týchto spojení

Ide o kľúčové spojenia z článku 33 ods. 1 písm. a), ktoré má mať advokát na zreteli. Keďže neohlásenie podozrivej transakcie predstavuje trestný čin (pozri ďalej časť Sankcie), význam týchto spojení je dôležitý.

Slovo „vie“ môžeme považovať za pomerne jednoznačné. Zvyčajne vedomosť znamená skutočný poznatok. Otázkou je, či sa môže advokát, ktorý vedome zatvára oči pred pravdou, považovať za takého, ktorý má danú vedomosť. Jednotlivé jurisdikcie môžu mať vlastný výklad tohto bodu, normou *prima facie* by však malo byť to, že musí ísť o skutočný poznatok.

Spojenie „má podozrenie“ je subjektívnej povahy. Od advokáta, ktorý si myslí, že transakcia je podozrivá, by sa nemalo očakávať, že bude poznať presnú povahu trestného činu alebo že bude vedieť, ktoré konkrétne finančné prostriedky určite pochádzajú z trestnej činnosti. Nemalo by sa požadovať, aby bolo podozrenie jednoznačné alebo nezvratne podložené konkrétnymi faktami, mala by však existovať určitá miera istoty, ktorá nemusí viesť k presvedčeniu, ale mala by aspoň presahovať úroveň špekulácie. Advokát si môže všimnúť niečo nezvyčajné alebo neočakávané a po uskutočnení vyšetrovania fakty nemusia sedieť alebo dávať obchodný zmysel. Na nadobudnutie podozrenia nemusia existovať dôkazy o tom, že dochádza k praniu špinavých peňazí.

Už uvedené varovné signály môžu poukazovať na množstvo bežných podozrivých situácií, ktoré môžu vyvolávať obavy. Ak advokát ešte nenadobudol podozrenie, ale jednoducho má dôvod na obavy, pretože si napríklad všimol niektorý z varovných signálov, môže položiť klientovi (alebo iným osobám) ďalšie otázky. Závisí to od toho, čo advokát už vie, a do akej miery je jednoduché uskutočniť vyšetrovanie.

Overenie tvrdenia „má opodstatnené dôvody domnievať sa“ zahŕňa tie isté myšlienkové prvky ako podozrenie, ale dá sa vykonať objektívne. Existovali skutkové okolnosti, z ktorých mal čestný a súdny advokát usúdiť, že klient je zapojený do prania špinavých peňazí, alebo nadobudnúť takéto podozrenie?

Tu sa vynára ďalší dôležitý problém. Usmernenie o význame týchto spojení na európskej úrovni sa musí v tomto bode skončiť, pretože tieto spojenia môžu byť vo vnútroštátnych zákonoch vymedzené konkrétne, pričom v jednotlivých členských štátoch sa môže toto vymedzenie líšiť.

To platí aj pre ďalšie spojenia súvisiace s ohlasovacími povinnosťami, napríklad pre „získovanie právneho postavenia“ alebo „súdne konanie“ z článku 34 o oslobodení od ohlasovania počas „získovania právneho postavenia svojho klienta alebo obhajoby, či zastupovania daného klienta v súdnych konaniach alebo v súvislosti s nimi“.

Vo všetkých týchto prípadoch je dôležité, aby advokáti presne poznali tak znenie použité v smernici preloženej do ich vnútroštátneho jazyka, ako aj vo vnútroštátnych vykonávacích právnych predpisoch, a jeho bežný výklad. Vnútroštátne právne predpisy sa nemôžu odchyľovať od normy platnej na úrovni celej EÚ, ktorá je stanovená v smernici, a aj keby to tak bolo, smernica má prednosť. Rozsah významu spojení sa však môže v jednotlivých členských štátoch líšiť.

„Trestná činnosť“

Podľa článku 33 ods. 1 písm. a) je advokát povinný predložiť správu o podozrivej transakcii, „ak povinný subjekt vie, má podozrenie alebo má opodstatnené dôvody domnievať sa, že finančné prostriedky, bez ohľadu na ich výšku, sú príjmami z trestnej činnosti alebo súvisia s financovaním terorizmu“.

Pojem „trestná činnosť“ sa vymedzuje v článku 3 bode 4 smernice:

Článok 3

4. „trestná činnosť“ je akýkoľvek druh účasti na páchaní trestnej činnosti v prípade týchto závažných trestných činov:

a) teroristické trestné činy, trestné činy súvisiace s teroristickou skupinou a trestné činy súvisiace s teroristickými činnosťami, ako sú stanovené v hlavách II a III smernice (EÚ) 2017/541;

b) akékoľvek trestné činy vymedzené v článku 3 ods. 1 písm. a) Dohovoru Organizácie Spojených národov z roku 1988 proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropnými látkami;

c) činnosti zločineckej organizácie, ako je vymedzená v článku 1 bodu 1 rámcového rozhodnutia Rady 2008/841/SVV;

d) podvod poškodzujúci finančné záujmy Únie, ak je aspoň závažný, ako sa vymedzuje v článku 1 ods. 1 a článku 2 ods. 1 Dohovoru o ochrane finančných záujmov Európskych spoločenstiev;

e) korupcia;

f) všetky trestné činy vrátane daňových trestných činov týkajúce sa priamych a nepriamych daní a ako sa vymedzuje vo vnútroštátnom práve členských štátov, za ktoré možno uložiť trest odňatia slobody alebo ochranné opatrenie spojené s odňatím slobody s hornou trestnou sadzbou viac ako jeden rok, alebo v prípade členských štátov, ktoré majú vo svojom

právnom systéme dolnú trestnú sadzbu za trestné činy, všetky trestné činy, za ktoré možno uložiť trest odňatia slobody alebo ochranné opatrenie spojené s odňatím slobody s dolnou trestnou sadzbou viac ako šesť mesiacov;

Najdôležitejšou časťou článku 3, keďže sa na jej základe bude posudzovať väčšina transakcií, v rámci ktorých advokáti poskytujú poradenstvo, je písmeno f), ktoré sa týka „všetkých trestných činov“. Všetkých sa však v skutočnosti netýka. Hoci sa v ňom uvádzajú daňové trestné činy, v skutočnosti sa týka iba tých trestných činov, za ktoré možno uložiť tresty uvedené v písmene f), konkrétne tresty odňatia slobody so sadzbou viac ako rok. Ak má členský štát dolnú sadzbu za trestné činy, vymedzenie sa mení na trest odňatia slobody s dolnou trestnou sadzbou viac ako šesť mesiacov.

Podozrenia na trestné činy, ktoré nepatria do rozsahu tohto vymedzenia, sa nemusia ohlasovať. Advokáti sa nepochybne budú musieť oboznámiť so zoznamom trestných činov vo svojich vnútroštátnych právnych predpisoch.

OCHRANA ÚDAJOV

Na údaje podľa tejto smernice sa uplatňuje všeobecné nariadenie o ochrane údajov [[nariadenie \(EÚ\) 2016/679](#)]. Úplné vysvetlenie všeobecného nariadenia o ochrane údajov presahuje rámec tejto príručky. Advokáti však budú musieť zohľadniť jeho ustanovenia pri všetkých údajoch, ktoré v súvislosti s klientom spracúvajú.

Článok 41 smernice sa zaoberá problematikou ochrany údajov:

Článok 41

2. Osobné údaje spracúvajú povinné subjekty na základe tejto smernice len na účely predchádzania praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu v zmysle článku 1 a nesmú sa ďalej spracúvať spôsobom, ktorý nie je v súlade s týmito účelmi. Spracovanie osobných údajov na základe tejto smernice na akékoľvek iné účely, ako napríklad komerčné účely, sa zakazuje.

3. Povinné subjekty poskytujú novým klientom informácie požadované na základe [všeobecného nariadenia o ochrane údajov] pred nadviazaním obchodného vzťahu alebo vykonaním príležitostnej transakcie. Medzi tieto informácie patrí predovšetkým všeobecná poznámka týkajúca sa právnych povinností povinných subjektov podľa tejto smernice na účely spracúvania osobných údajov s cieľom predchádzať praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu v zmysle článku 1 tejto smernice.

4. Pri uplatňovaní zákazu poskytovania informácií ustanoveného v článku 39 ods. 1 prijímú členské štáty legislatívne opatrenia, ktorými sa úplne alebo čiastočne obmedzí právo osôb, ktorých sa údaje týkajú, na prístup k ich osobným údajom v takom rozsahu, že toto čiastočné alebo úplné obmedzenie predstavuje potrebné a primerané opatrenie v demokratickej spoločnosti pri riadnom zohľadnení legitímnych záujmov dotknutej osoby:

a) na to, aby sa povinnému subjektu alebo príslušnému vnútroštátnemu orgánu umožnilo riadne si splniť úlohy na účely tejto smernice; alebo

b) na to, aby sa zabránilo prekážkam pri úradných alebo právnych šetreniach, analýzach, vyšetrovaniach alebo konaniach na účely tejto smernice, ako aj na to, aby sa zabezpečilo, že sa neohrozí predchádzanie praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu, ich vyšetrovanie a odhaľovanie.

Z týchto ustanovení, ako aj zo všeobecného uplatňovania všeobecného nariadenia o ochrane údajov vyplýva množstvo dôsledkov.

Po prvé, advokát nesmie použiť údaje získané v rámci povinnej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi, a to ani na základe iného ustanovenia smernice, na žiadne iné účely, napríklad na marketing alebo vytvorenie zisku.

Po druhé, právnym základom spracúvania údajov advokátom nie je súhlas klienta a spracúvanie údajov nezávisí od súhlasu klienta. V článku 6 všeobecného nariadenia o ochrane údajov sa uvádza šesť zákonných podmienok na spracúvanie údajov, pričom jednou z nich je súhlas klienta. Ostatné možno odvodiť zo znenia samotného článku 6:

Článok 6 nariadenia (EÚ) 2016/679 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov (všeobecné nariadenie o ochrane údajov)

Zákonnosť spracúvania

1. Spracúvanie je zákonné iba vtedy a iba v tom rozsahu, keď je splnená aspoň jedna z týchto podmienok:

a) dotknutá osoba vyjadrila súhlas so spracúvaním svojich osobných údajov na jeden alebo viaceré konkrétne účely;

b) spracúvanie je nevyhnutné na plnenie zmluvy, ktorej zmluvnou stranou je dotknutá osoba, alebo aby sa na základe žiadosti dotknutej osoby vykonali opatrenia pred uzatvorením zmluvy;

c) spracúvanie je nevyhnutné na splnenie zákonnej povinnosti prevádzkovateľa;

d) spracúvanie je nevyhnutné, aby sa ochránili životne dôležité záujmy dotknutej osoby alebo inej fyzickej osoby;

e) spracúvanie je nevyhnutné na splnenie úlohy realizovanej vo verejnom záujme alebo pri výkone verejnej moci zverenej prevádzkovateľovi;

f) spracúvanie je nevyhnutné na účely oprávnených záujmov, ktoré sleduje prevádzkovateľ alebo tretia strana, s výnimkou prípadov, keď nad takýmito záujmami prevažujú záujmy alebo základné práva a slobody dotknutej osoby, ktoré si vyžadujú ochranu osobných údajov, najmä ak je dotknutou osobou dieťa.

Písmeno f) prvého pododseku sa nevzťahuje na spracúvanie vykonávané orgánmi verejnej moci pri výkone ich úloh.

Existujú však dva ďalšie základy, ktoré sa vzťahujú na spracúvanie údajov advokátmi. Jedným je „spracúvanie nevyhnutné na splnenie zákonnej povinnosti prevádzkovateľa“. Keďže v smernici sa vyžaduje, aby advokát získal a uchovával určité údaje (pozri článok 40 v predchádzajúcom oddiele), právny základ advokáta v rámci boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu môže patriť do „zákonnej povinnosti“ uvedenej v článku 6 ods. 1 písm. c).

Môže však patriť aj do článku 6 ods. 1 písm. e), podľa ktorého „spracúvanie je nevyhnutné na splnenie úlohy realizovanej vo verejnom záujme alebo pri výkone verejnej moci zverenej prevádzkovateľovi“. Preto sa v článku 43 konkrétne uvádza, že „[s]pracúvanie osobných údajov na základe tejto smernice na účely predchádzania praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu v zmysle článku 1 sa považuje za otázku verejného záujmu podľa [všeobecného nariadenia o ochrane údajov]“.

Po tretie, podľa všeobecného nariadenia o ochrane údajov existuje výnimka z práva klienta na prístup k údajom, ktorá sa týka ustanovení o úniku informácií. Únik informácií jednoznačne súvisí s ochranou údajov, pretože ak by mal klient právo vedieť o predložení správy o úniku informácií, bolo by to v rozpore s účelom zákazu úniku informácií.

Takéto možné obmedzenie sa predpokladá v článku 23 všeobecného nariadenia o ochrane údajov, pričom v preambule k uvedenému nariadeniu sa vyslovene uvádza, že „[j]e to relevantné napríklad v rámci boja proti praniu špinavých peňazí“.

Preto sa v smernici jednoznačne uvádza, že členské štáty musia v tomto zmysle prijať opatrenie týkajúce sa úniku údajov (preto odkaz na článok 39), a to prijatím právnych predpisov, v ktorých sa obmedzuje právo klienta na prístup k takýmto údajom. Advokáti budú musieť poznať obsah a rozsah pôsobnosti konkrétnych právnych predpisov v tejto oblasti vo svojom členskom štáte.

DÔVERNOSŤ VZŤAHU MEDZI PRÁVNÍKOM A KLIENTOM

Úvod

Opísané ustanovenia článkov 33, 34, 35 a 39 sa netýkajú len podstaty mechanizmu boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu, ale dotýkajú sa aj jednej zo základných zásad vzťahu medzi advokátom a klientom, konkrétne dôvernosti vzťahu medzi advokátom a klientom (tento všeobecný pojem zastrešuje pojmy ako služobné tajomstvo a povinnosť advokáta zachovávať mlčanlivosť) a vzťahu úplnej vzájomnej dôvery, ktorý by mal existovať medzi advokátom a klientom.

Základné ustanovenie EÚ o zmysle a dôsledkoch dôvernosti vzťahu medzi advokátom a klientom pochádza z veci *AM & S (AM & S Europe Limited/Komisia Európskych spoločností, vec 155/79)*:

„[P]rávo Spoločenstva, majúce svoj pôvod nielen v hospodárskom, ale aj v právnom prelínaní sa členských štátov, musí zohľadňovať zásady a koncepcie spoločné právnym poriadkom týchto štátov, pokiaľ ide o rešpektovanie dôvernosti najmä určitej komunikácie medzi advokátmi a ich klientmi. Táto dôvernosť totiž zodpovedá požiadavkám, ktorých význam sa uznáva vo všetkých členských štátoch, že každá osoba podliehajúca súdnej

právomoci musí mať možnosť obrátiť sa úplne slobodne na svojho advokáta, ktorého povolanie zahŕňa úlohu poskytovať nezávislé právne stanoviská všetkým, ktorí to potrebujú.“

Vec bola po viac ako dvadsiatich rokoch revidovaná v rámci veci [Akzo Nobel Chemicals Ltd a Akcros Chemicals Ltd/Komisia Európskych spoločenských](#), spojené veci T-125/03 a T-253/03. Jej základná zásada, ako už bola opísaná, bola v novšej veci potvrdená, pričom súd uviedol aj to, že táto zásada je „úzko spojená s vnímaním úlohy advokáta, ktorý je považovaný za spolupracovníka spravodlivosti“.

Ide v podstate o medzinárodne uznávanú zásadu. Medzinárodná advokátska komora vydala publikáciu [International Principles on Conduct for the Legal Profession](#) (Medzinárodné zásady správania sa v právnickom povolání), v ktorej sa v rámci zásady 4 uvádza:

„Advokát za každých okolností zachováva a chráni dôvernosť vecí svojich súčasných aj minulých klientov, ak nie je v zákone a/alebo platných pravidlách profesijného správania povolené alebo stanovené inak.“

Dôvernosť vzťahu medzi advokátom a klientom sa označuje rôznymi pojmami a v jednotlivých jurisdikciách je upravená rôznymi pravidlami.

V niektorých jurisdikciách sa napríklad v zákonoch a pravidlách o dôvernosti vzťahu medzi advokátom a klientom ukladajú advokátom povinnosti. V iných sa ochrana dôverných informácií pred zverejnením dosahuje vytváraním „privilegií“ (nazývaných aj výnimky) v rámci bežných pravidiel, na základe ktorých sa vyžaduje zverejňovanie informácií.

Základná zásada je však všade rovnaká: advokát nesmie (v mnohých krajinách mu to zakazuje zákon) poskytnúť informácie, ktoré mu dôverne poskytol klient, žiadnej tretej strane, a to ani vládny či súdny orgánom.

Takisto platí všeobecné pravidlo, že ochrana poskytovaná dôvernosťou vzťahu medzi advokátom a klientom sa neuplatňuje, ak advokát vedome pomáha svojim klientom páchať nezákonnú činnosť, napomáha jej alebo k nej navádza – v tomto prípade prať špinavé peniaze alebo financovať terorizmus. Advokát by tým takmer určite páchal trestný čin. Advokát by bol takisto zvyčajne potrestaný príslušným profesijným regulačným orgánom.

Európska judikatúra

Ohlasovacie povinnosti vyplývajúce zo smernice nie sú v rozpore s touto zásadou podľa európskeho práva. Takýto výrok bol vynesený v dvoch veciach, v jednej pred Súdnym dvorom Európskej únie a v jednej pred Európskym súdom pre ľudské práva.

Vo veci [Ordre des barreaux francophones et germanophone a i./Conseil des ministres](#), C-305/05, prejednáwanej pred Súdnym dvorom Európskej únie, bol predložený jeden z príkazov belgickej komory, ktorým sa tento rozpor napadol. Súd však rozhodol, že ohlasovacie povinnosti neporušujú právo na spravodlivé súdne konanie zaručené v článku 6 Európskeho dohovoru o ľudských právach a v článku 6 ods. 2 Zmluvy o Európskej únii.

Zdôvodnil to tým, že ohlasovacie povinnosti sa vzťahujú na advokátov iba vtedy, ak radia klientovi pri príprave alebo uskutočňovaní určitých činností – v zásade tých, ktoré majú finančnú alebo transakčnú povahu. Platí, že tieto činnosti musia byť takého charakteru, že nemajú súvis so súdnym konaním, a preto takéto činnosti nepatria do rozsahu pôsobnosti práva na spravodlivé súdne konanie, o ktoré v žalobe išlo.

Súd dodal, že odkedy sa požiada o to, aby advokát poskytol pomoc, ktorá spočíva v obhajobe alebo v zastupovaní tohto klienta v súdnom konaní alebo v získaní rady o spôsoboch začatia alebo vyhnutia sa súdnemu konaniu, takýto advokát je oslobodený od ohlasovacích povinností a v tejto súvislosti nie je dôležité to, či tieto informácie boli zaobstarané alebo získané pred týmto konaním, počas neho alebo po ňom. Súd uviedol, že takéto oslobodenie chráni právo klienta na spravodlivé súdne konanie.

Podobná vec bola predložená Európskemu súdu pre ľudské práva: [Michaud/Francúzsko](#) (žiadosť č. 12323/11). Týkala sa článku 8 Európskeho dohovoru o ľudských právach a súd dospel k záveru, že hoci sa v článku 8 dohovoru chráni „základné právo na profesijnú dôvernosť“, povinnosť advokátov ohlasovať podozrenia sa nepovažuje za nadmerné zasahovanie do tohto práva.

Svoje rozhodnutie podložil všeobecným záujmom bojovať proti praniu špinavých peňazí a zárukou, ktorú poskytuje vylúčenie z rozsahu pôsobnosti ohlasovacej povinnosti stanovenej v článku 34 ods. 2 (pri činnostiach advokáta súvisiacich so súdnym konaním alebo pri právnom zastupovaní). Okrem toho je vo francúzskom práve zavedený filter na ochranu profesijnej dôvernosti, ktorým sa zabezpečuje, aby advokáti nepredkladali svoje správy priamo FIU, ale prezidentovi komory.

Okrem vecí na európskej úrovni môžu existovať vnútroštátne veci, ktoré sa týkajú vykonávania smernice na miestnej úrovni, napríklad vec prejednávaná belgickým ústavným súdom, ktorá sa týkala ohlasovania podozrivých transakcií ([rozhodnutie č. 114/2020](#) z 24. septembra 2020).

Záver

Vzájomný vzťah medzi smernicou, dôvernosťou vzťahu medzi advokátom a klientom a európskou judikatúrou znamená, že predloženie správy o podozrivej transakcii sa musí uskutočňovať v špecifických situáciách opísaných v smernici a judikatúre, aby sa zabezpečilo dodržanie Európskeho dohovoru o ľudských právach a Zmluvy o Európskej únii. Ak si advokát nesplní svoju ohlasovaciu povinnosť, môže byť stíhaný za trestný čin prania špinavých peňazí (pozri ďalej).

Požiadavky smernice sa však uplatňujú iba v rámci určitých parametrov:

- vzťahujú sa na advokátov a transakcie v rámci vymedzenia z článku 2 ods. 1 bodu 3 smernice,
- aj v uvedenom vymedzení sa stanovujú výnimky z ohlasovacej povinnosti stanovenej v článku 34 ods. 2,

- ohlasovacej povinnosti sa týkajú aj iné dôležité vymedzenia, ako napríklad vymedzenie „trestnej činnosti“, ktorá je prvotným impulzom na predloženie správy o podozrivej transakcii (podľa toho, ako jednotlivé členské štáty vymedzujú trestný čin prania špinavých peňazí).

Mimo týchto prísne stanovených hraníc sa požiadavky smernice v oblasti ohlasovania neuplatňujú a platia zvyčajné pravidlá dôvernosti vzťahu medzi advokátom a klientom. Advokáti musia takisto vedieť, či sa v ich jurisdikcii využíva odchýlka uvedená v článku 34 ods. 1, podľa ktorej môže advokát ohlásiť podozrenia komore, pričom za ich postúpenie FIU ďalej zodpovedá samotná komora.

Dôvernosť vzťahu medzi advokátom a klientom možno považovať za neporušenú len vtedy, ak sa správa o podozrivej transakcii predložila pri úplnom dodržaní požiadaviek článku 33 smernice. Advokáti by preto nemali predložiť správu o podozrivej transakcii len na účely vlastnej ochrany a prevencie, pretože ak to urobia, riskujú porušenie povinností v oblasti zachovania dôvernosti.

CEZHRANIČNÉ PROBLÉMY

V cezhraničných situáciách sa môže vyskytnúť viacero problémov v dôsledku práce vykonávanej advokátom pre klientov v iných jurisdikciách alebo v dôsledku prítomnosti advokáta v iných jurisdikciách.

V rámci EÚ

Vzhľadom na to, že smernica platí na úrovni celej EÚ, sa jej minimálne normy vykonávajú všade. Niektoré členské štáty však minimálne normy prekročili a v každom prípade platí, že v jednotlivých jurisdikciách boli prijaté rôzne metódy – napríklad v niektorých prípadoch musí advokát predložiť správu o podozrivej transakcii priamo FIU a v iných komore. Znamená to, že jedinou možnosťou je, aby bol advokát oboznámený s mechanizmom boja proti praniu špinavých peňazí v inom členskom štáte, pričom najlepším riešením je podľa všetkého získanie poradenstva od advokáta z daného členského štátu.

Špecifické problémy sa vyskytujú v najrôznejších oblastiach:

- spoliehanie sa na tretie strany v inom členskom štáte pri povinnej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi – požiadavky článku 26 smernice už boli uvedené,
- ustanovenia týkajúce sa dôvernosti vzťahu medzi advokátom a klientom – nielenže sa môže odlišne uskutočňovať predloženie správy o podozrivej transakcii, ako už bolo uvedené, ale líšiť sa môže aj rozsah pôsobnosti a uplatňovanie dôvernosti vzťahu medzi advokátom a klientom, preto je potrebné ich dôkladne preskúmať,
- dokumenty môžu byť v cudzom jazyku alebo sa môžu týkať inštitúcií, ktoré advokát nepozná, a preto musí podniknúť príslušné kroky na to, aby sa ubezpečil, že dokumenty skutočne predstavujú dôkaz o danom tvrdení, napríklad o totožnosti klienta.

SANKCIE

Úvod

V článku 59 smernice sa uvádza, že členské štáty musia zabezpečiť uplatňovanie správnych sankcií aspoň na porušenia, ktoré sú vážne, ktoré sa opakujú, ktoré sú systematické, alebo na kombináciu týchto porušení, ako aj uplatňovanie požiadaviek stanovených v častiach týkajúcich sa:

- povinnej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi (články 10 až 24),
- ohlasovania podozrivých transakcií (články 33 až 35),
- vedenia záznamov (článok 40),
- vnútorných kontrol (články 45 až 46).

V článku 59 sa ide ešte ďalej a uvádza sa v ňom, že v týchto prípadoch sa musia uplatniť:

Článok 59 ods. 2

(...) správne sankcie a opatrenia, ktoré zahŕňajú aspoň:

- a) verejné vyhlásenie, v ktorom sa identifikuje fyzická alebo právnická osoba a povaha porušenia;*
- b) príkaz, aby fyzická alebo právnická osoba upustila od konania a zdržala sa opakovania tohto konania;*
- c) ak povinný subjekt podlieha povoleniu, odňatie alebo pozastavenie povolenia;*
- d) dočasný zákaz pre ktorúkoľvek osobu plniacu manažérske funkcie v povinnom subjekte, alebo akúkoľvek inú fyzickú osobu zodpovednú za porušenie, vykonávať manažérske funkcie v povinných subjektoch;*
- e) maximálne správne peňažné sankcie vo výške aspoň dvojnásobku sumy benefitu vyplývajúceho z porušenia, ak takýto benefit možno určiť, alebo najmenej 1 000 000 EUR.*

Pokiaľ ide o faktory, ktoré je potrebné zohľadniť pri rozhodovaní o úrovni sankcií, v článku 60 ods. 4 sa uvádza:

Článok 60

4. Členské štáty zabezpečia, aby pri určovaní typu a úrovne správnych sankcií alebo opatrení príslušné orgány zohľadnili všetky relevantné okolnosti, a to v relevantnom prípade aj:

- a) závažnosť a trvanie porušenia;*

- b) mieru zodpovednosti zodpovednej fyzickej alebo právnickej osoby;*
- c) finančnú silu zodpovednej fyzickej alebo právnickej osoby, napríklad podľa celkového obratu zodpovednej právnickej osoby alebo ročného príjmu zodpovednej fyzickej osoby;*
- d) benefit vyplývajúci z porušenia spôsobeného zodpovednou fyzickou alebo právnickou osobou, pokiaľ takýto benefit možno určiť;*
- e) straty tretích strán spôsobené porušením, pokiaľ ich možno určiť;*
- f) úroveň spolupráce zodpovednej fyzickej alebo právnickej osoby s príslušným orgánom;*
- g) predchádzajúce porušenia zo strany zodpovednej fyzickej alebo právnickej osoby.*

Článok 61 sa týka ochrany oznamovateľov, ktorí orgánom oznámia porušenie ustanovení o boji proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu.

Advokáti budú pochopiteľne musieť byť oboznámení so svojimi vnútroštátnymi zákonmi, či už správnymi, alebo trestnoprávnymi, ktoré sa týkajú porušení ustanovení o boji proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu, keďže môžu presahovať minimálne normy.

Požiadavky na vymedzenie trestného činu

Hoci sa vymedzenie trestných činov ponecháva v kompetencii členských štátov, ktoré ho prispôbia svojim vnútroštátnym právnym systémom, možno predpokladať, že v prípade hlavných trestných činov, napríklad v súvislosti s nepredložením správy o podozrivej transakcii, bude musieť prokuratúra dokázať, že príslušný majetok pochádza z trestnej činnosti – inými slovami, že ide o majetok alebo finančné prostriedky nadobudnuté páchaním trestnej činnosti, ako sa vymedzuje v článku 3 bode 4. Znamená to, že prokuratúra bude musieť dokázať, že majetok bol nadobudnutý trestnou činnosťou a že v čase páchania údajného trestného činu o ňom advokát vedel alebo naň mal podozrenie.

V prípade neohlásenia trestných činov budú musieť advokáti uviesť, či o nich vedeli, mali na ne podozrenie alebo mali opodstatnené dôvody domnievať sa, že sa páchajú. Tieto pojmy už boli v tejto príručke podrobnejšie vymedzené v časti o ohlasovacích povinnostiach.

PRÍLOHA 1 – ZOZNAM VYSOKORIZIKOVÝCH KRAJÍN

Tento zoznam sa môže meniť – pozri [tu](#).

Č.	Vysokoriziková tretia krajina
1	Afganistan
2	Bahamy
3	Barbados
4	Botswana
5	Kambodža
6	Kórejská ľudovodemokratická republika (KLDR)
7	Ghana
8	Irán
9	Irak
10	Jamajka
11	Maurícius
12	Mongolsko
13	Mjanmarsko/Barma
14	Nikaragua
15	Pakistan
16	Panama
17	Sýria
18	Trinidad a Tobago
19	Uganda
20	Vanuatu
21	Jemen
22	Zimbabwe